

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM DÜZEYİNDE
DERS DENETİMİYLE İLGİLİ YETERLİLİKLER HAKKINDA
DENETMEN VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Turan ŞAHİN

TEMMUZ - 2005

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM DÜZEYİNDE
DERS DENETİMİYLE İLGİLİ YETERLİLİKLER HAKKINDA
DENETMEN VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Turan ŞAHİN

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Şaduman KAPUSUZUOĞLU

Bolu - 2005

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Turan ŞAHİN' e ait İlköğretim Düzeyinde Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Hakkında Denetmen ve Öğretmen Görüşleri adlı çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

<u>Jüri Üyeleri</u>	<u>Akademik Unvan ve Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye(Tez Danışmanı)	: Yrd.Doç.Dr. Şaduman KAPUSUZOĞLU	
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Kaya YILDIZ	
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Bayram BIÇAK	

Prof. Dr. Yaşar AKBIYIK
Enstitüsü Müdür V.

ABSTRACT

THE OPINIONS OF THE SUPERVISORS AND TEACHERS ABOUT THE PROFICIENCIES OF LESSONS SUPERVISION AT THE LEVEL OF PRIMARY EDUCATION

Turan ŞAHİN

Master Thesis

Educational Administration and Supervision

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Şaduman KAPUSUZOĞLU

June 2005, xiv+104 pages

The purpose of this study is to assess the proficiencies of primary education supervisors related to lesson supervision and to submit recommendations in order to improve their proficiencies by using the opinions of the groups participated in this study.

The population of the research covers the subject - matter and classroom teachers (totally n=1297) working in the primary schools in the center of Bolu and Düzce provinces and primary supervisors (n=37). The sample of the research includes 36 primary school supervisors and 480 teachers.

The research is a descriptive type of study. The data were gathered by questionnaire developed by Hüseyin Başar. There have been personal information in the first part of the questionnaire and 24 questions related to the proficiencies of the lesson supervision of the supervisors in the second part of the questionnaire. As a statistical data analysis, frequency, mean, variance analysis, Mann-Whitney U test and t test were used.

It wasn't found a significant difference about the proficiencies of primary school supervisors on lesson (classroom) supervision by sex, level of education and vocational duration according to the opinions of supervisors.

While it was found a significant difference about the proficiencies of primary school supervisors on lesson (classroom) supervision by sex, but it wasn't found a significant difference by branch, level of education and vocational duration according to the opinions of the teachers. In a addition, it was found a significant difference between the opinions of teachers and supervisors about the proficiencies of primary school supervisors.

As a conclusion, it was recommended making researches on improving the proficiencies of primary school supervisors about lesson (classroom) supervision and organizing the application in accordance with the scientific research findings.

Key Words: Lesson (classroom) Supervision, Proficiencies of Supervisors, Primary School Supervisor

ÖZET

İLKÖĞRETİM DÜZEYİNDE DERS DENETİMİYLE İLGİLİ YETERLİLİKLER HAKKINDA DENETMEN VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Turan ŞAHİN

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Şaduman KAPUSUZOĞLU

Haziran 2005, xiv+104 Sayfa

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim müfettişlerinin ders denetimiyle ilgili sahip olmaları gereken yeterlilikler hakkında bir değerlendirme yapmak ve çalışmaya katılan grupların görüşlerinden yararlanarak müfettişlerin ders denetimiyle ilgili sahip olmaları gereken yeterliliklerin geliştirilmesi için önerilerde bulunmaktır.

Araştırmanın evrenini Düzce ve Bolu merkez ilçe ilköğretim okullarında görevli branş ve sınıf öğretmenleri (toplam 1297) ile Düzce ve Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüklerinde görevli ilköğretim müfettişleri (37) oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 36 müfettiş ve 480 öğretmendir.

Araştırma betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın verileri Başar tarafından geliştirilen anketle toplanmıştır. Ölçeğin birinci bölümünde kişisel bilgiler, ikinci bölümünde müfettişlerin ders denetimiyle ilgili yeterliliklerinin yer aldığı 24 soru bulunmaktadır. Toplanan verilerin analizinde yüzde, frekans, ortalama, varyans analizi, Mann-Whitney U test ve t- testi yoluyla analiz yapılmıştır.

İlköğretim müfettişlerinin ders denetim yeterlilikleri konusundaki görüşlerine göre, cinsiyet, öğrenim düzeyi ve mesleki kıdem değişkenleri yönünden, anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Müfettişlerin ders denetimi konusundaki yeterlilikleriyle ilgili olarak, öğretmen görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık olduğu görülürken, branş, öğrenim düzeyi ve mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Aynı zamanda ilköğretim müfettişlerinin ders denetimine ilişkin yeterlilikleri konusunda öğretmenlerle müfettişlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Sonuçta, ders denetimi konusunda müfettiş yeterliliklerinin geliştirilmesini sağlayacak araştırmaların yapılması ve uygulamanın bilimsel çalışma bulguları doğrultusunda düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ders Denetimi, Müfettiş Yeterlilikleri, İlköğretim Müfettişi

ÖNSÖZ

Her alanda gelişimin ve değişimin baş döndürücü bir şekilde gerçekleştiği 21. yüzyılda, bireylerin bu değişime etkili bir şekilde uyum sağlamasında ve kendilerini gerçekleştirmelerinde eğitim sistemine, dolayısıyla okullara önemli görevler düşmektedir. Okulların kendilerinden beklenen bu rolü etkin bir şekilde gerçekleştirmeleri, eğitim ve öğretimin sınıftaki uygulayıcıları olan öğretmenlerin sürekli ve düzenli olarak yöneticiler ve müfettişler tarafından yapılacak mesleki rehberlik ve iş başında eğitim yoluyla desteklenmeleriyle mümkün olabilecektir.

Eğitimin amaçlarına ulaşması için yapılanları değerlendirmek, öğretmenlerin başarısını arttırmak, hizmet içinde de yetişmelerini ve gelişmelerini sağlamak, eğitim faaliyetlerinin özünü oluşturan sınıf ortamlarının değerlendirmesini yapmak, eksiklikleri tespit ederek öneriler getirerek önlemler almak gibi önemli görevler ise denetim sistemi içinde yer alan müfettişlerden beklenmektedir. Müfettişlerin bu önemli sorumlulukları yerine getirmedeki başarıları ise yeterlilikleri ile ilişkilidir.

Bu araştırma ile ders denetimi yapan ilköğretim müfettişlerinin, bu konudaki yeterliliklere ne derecede sahip olduklarıyla ilgili öğretmen ve müfettiş görüşlerini belirlemek ve öneriler sunmak amaçlanmaktadır.

Altı bölümden oluşan araştırmanın birinci bölümünde, araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sayıtlıları, sınırlılıkları ve tanımlar, ikinci bölümünde kuramsal temeller ve ilgili araştırmalar, üçüncü bölümünde araştırmanın yöntemi, dördüncü bölümünde araştırma bulguları ve yorumlar, beşinci bölümünde araştırma sonucu ve tartışmalar, altıncı bölümünde ise öneriler yer almaktadır.

TEŐEKKÖR

TÖm alıőma buyunca, yapıcı yaklaőımlarıyla akademik çalışmanın yanında birçok alanda çok şey öğrendiğim tez danıőmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. şaduman KAPUSUZÖĞLU' na, yüksek lisans eğitimim süresince değerli bilgi ve yorumlarıyla bana katkı sağlayan, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı akademik kadrosuna teőekkürlerimi sunarım.

Çalıőmam sırasında her konuda yardımlarını esirgemeyen değerli meslektaşım ve arkadaőım Sayın Dr. Kemal ARICAN' a çok teşekkür ederim.

Araştırmanın yapılması, anketlerin uygulanması ve verilerin toplanmasında önemli katkılar sağlayan yöneticilerine ve meslektaőlarıma teőekkürlerimi sunarım.

Her zaman olduğu gibi bu çalıőmamda da desteğini hep yanımda hissettiğim eőime sevgilerimi sunarım.

Turan şAHİN

Bedirhan' a ve Sude Melisa'ya sevgilerimle...

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ABSTRACT.....	iii
ÖZET.....	v
ÖNSÖZ.....	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
İTHAF.....	ix
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	x
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	xiii

1. BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	6
1.3. Araştırmanın Amacı.....	6
1.4. Araştırmanın Önemi.....	7
1.5. Sayıtlılar.....	8
1.6. Sınırlılıklar.....	8
1.7. Tanımlar.....	9

2. BÖLÜM

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	10
2.1. Kuramsal Temeller.....	10
2.1.1. Denetim Kavramı.....	10
2.1.2. Denetim Türleri.....	12
2.1.3. Denetimin İlkeleri.....	13
2.1.4. Denetiminin Özellikleri.....	13
2.1.5. Denetimin Aşamaları.....	14
2.2.6. Ders Denetimi.....	15
2.1.6.1. Ders Denetiminin Amaçları.....	15

2.1.6.2. Ders Denetiminin İlkeleri.....	17
2.1.6.3. Ders Denetiminde Göz Önünde Bulundurulacak Esaslar.....	18
2.1.6.4. Ders Denetiminin Yapılması.....	18
2.1.7. Yeterlik Kavramı.....	19
2.1.8.Yeterlik Türleri.....	21
2.1.9. Müfettiş Rol ve Yeterlikleri.....	22
2.1.10. İlköğretim Müfettişlerinin Atama ve Yetiştirilmesi.....	23
2.1.11. Ders Teftişlerinde Karşılaşılan Sorunlar.....	24
2.2. İlgili Yayın ve Araştırmalar.....	26
2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	26
2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	33

3. BÖLÜM

YÖNTEM.....	39
3.1. Araştırma Modeli.....	39
3.2. Evren ve Örneklem.....	39
3.2.1. Evren.....	39
3.2.2. Örneklem.....	40
3.3. Veri Toplama Yöntemi.....	40
3.3.1. Veri Toplama Aracı.....	40
3.3.2. Verilerin Toplanması.....	41
3.4. Veri Çözümleme Yöntemi.....	41

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR.....	43
4.1. Kişisel Özelliklere ilişkin Bulgular.....	44
4.1.1. Katılımcıların Görevlere Göre Dağılımları.....	44
4.1.2. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları.....	44
4.1.3. Katılımcıların Branşlarına Göre Dağılımları.....	45
4.1.4. Katılımcıların Öğrenim Durumlarına ilişkin Bulgular.....	46
4.1.5. Katılımcıların Kıdemlerine Göre Dağılımları.....	47

4.2.Alt Problem 1.....	49
4.3. Alt Problem 2.....	67
4.4. Alt Problem 3.....	71
4.5. Alt Problem 4.....	75

5. BÖLÜM

SONUÇ VE TARTIŞMA.....	76
5.1.Kişisel Bilgilere ilişkin sonuçlar.....	76
5.2.Alt Problemlere İlişkin Sonuçlar.....	77

6. BÖLÜM

ÖNERİLER.....	84
6.1. Uygulamacılar İçin Öneriler.....	84
6.2.Katılımcıların Araştırma Konusuna İlişkin Önerileri.....	85
6.3. Araştırmacılar İçin Öneriler.....	86

KAYNAKLAR.....	87
-----------------------	-----------

EKLER.....	95
-------------------	-----------

TABLOLAR DİZİNİ

<u>TABLO</u>	<u>SAYFA</u>
Tablo 1 - Verilen ve Alınan Anket Sayıları ve Oranları.....	42
Tablo 2 - Katılımcıların Görevlerine İlişkin Bulgular.....	45
Tablo 3 - Katılımcıların Cinsiyetlerine İlişkin Bulgular.....	46
Tablo 4 - Öğretmenlerin Branşlarına İlişkin Bulgular.....	47
Tablo 5 - Müfettişlerin Öğrenim Durumlarına İlişkin Bulgular.....	48
Tablo 6 - Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına İlişkin Bulgular.....	49
Tablo 7 - Katılımcıların Kıdemlerine İlişkin Bulgular.....	50
Tablo 8 - Denetimi, amaçlarına göre planlayabilme.....	51
Tablo 9 - Çevre ve okul özelliklerini saptayabilme.....	52
Tablo 10 - Öğretimle ilgili nesnel bilgi saptayabilme.....	52
Tablo 11 - Planları ve uygulamalarını denetleme.....	53
Tablo 12 - Ders hazırlıklarını inceleme.....	53
Tablo 13 - Sınıfın fiziksel koşullarını inceleyebilme.....	54
Tablo 14 - Araç-gereç kullanımını sağlayabilme.....	54
Tablo 15 - Derse ilgi uyandırabilme durumunu ve konu-yaşam ilgisi kurmayı belirleme.....	55
Tablo 16 - Öğretim yöntemi seçme-kullanma başarısını belirleme.....	56
Tablo 17 - Derste konuşma ve davranışların yerindeliğini belirleme.....	56
Tablo 18 - Bireysel farkların gözetilmesini saptayabilme.....	57
Tablo 19 - Konuyu öğretebilme başarısını belirleyebilme.....	57
Tablo 20 - Ders dışı etkinliklerini belirleyebilme.....	58
Tablo 21 - Dersi birlikte özetleyip değerlendirme başarısını belirleyebilme.....	58
Tablo 22 - Derste sınıfın bir üyesi gibi olabilme.....	59
Tablo 23 - Ödevlerin uygunluğunu belirleyebilme.....	60
Tablo 24 - Öğrenciyi değerlendirme başarısını saptayabilme.....	60
Tablo 25 - Branş sınıf öğretmenleri arasındaki işbirliğini saptayabilme.....	61

Tablo 26 - Öğrenci ve diğer personelle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme.....	61
Tablo 27 - Sınıf öğretmenliği çalışmalarını izleyebilme.....	62
Tablo 28 - Eğitsel kol çalışmalarını izleyebilme.....	62
Tablo 29 - Veliler ve çevreyle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme.....	63
Tablo 30 - Branş-sınıf öğretmenler kurulunda denetim sonrası genel değerlendirme yapabilme.....	64
Tablo 31 - Ders ve öğretmeni değerlendirip raporlayabilme.....	64
Tablo 32 - Müfettişlerin Cinsiyete Göre, Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Arasındaki Fark için Mann-Whitney U testi	65
Tablo 33 - Müfettişlerin Öğrenim Durumlarına Göre, Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Arasındaki Fark için Varyans Analizi.....	66
Tablo 34 - Müfettişlerin Mesleki Kıdemlerine Göre, Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Arasındaki Fark için Varyans Analizi.....	67
Tablo 35 - Öğretmenlerin Cinsiyete Göre, Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Arasındaki Fark için t-testi.....	68
Tablo 36 - Öğretmenlerin Branşlarına Göre, Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Arasındaki Fark için t-testi.....	69
Tablo 37 - Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre, Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Arasındaki Fark için Varyans Analizi.....	70
Tablo 38 - Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre, Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Arasındaki Fark için Varyans Analizi.....	71
Tablo 39 - Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Müfettiş ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Karşılaştırılması için t-testi.....	72

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem durumu, problem cümlesi, amaç, önem, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Toplumlar ve bireyler açısından çok şey beklenen eğitim, insanlığın kurtuluşu, sorunların çözümü, ideal yaşam koşullarının sağlanmasında en önemli yollardan birisi olarak görülmektedir.

Bir yandan bireyle ilgili olarak; insanın biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel yönleriyle kendini tanımasının, haklarını ve sorumluluklarını öğrenmesinin, gelecekte hayatını sağlıklı, mutlu ve başarılı bir biçimde yaşamasını sağlayacak davranışlarla donatılmasının, geleceğin şartlarında başarılı olacak insanları yetiştirmenin (Bilgen, 1993, akt. Has, 1998: 1) eğitimle gerçekleşeceği kabul edilirken; diğer yandan bireylere bilgi ve beceri kazandırmanın ötesinde, toplumun yaşamasını ve kalkınmasını devam ettirebilecek ölçüde ve nitelikte değer üretmek, mevcut değerlerin dağılmasını önlemek, yeni ve eski değerleri bağdaştırmak sorumluluğu (Varış, 1985, akt. Atay, 1995:1) da eğitime düşmektedir.

Ayrıca, bireyin davranışlarını olumlu yönde etkilemede, bireyle-toplum, toplumla-birey arasındaki ilişkileri düzenlemede en etkin araç olarak (Turgut, 2000) da eğitim görülmektedir.

Aynı zamanda, ülkelerin kalkınmışlık sıralamasındaki yerlerini belirleyen temel etkenlerden birisi de yine eğitim (Başaran, 1983, akt. Atay, 1995:1) olarak görülmektedir. Çünkü bir ülkede proje ve girişimlerin başarıya

ulaşabilmesinin yolu kendi kendine düşünebilen, bir şeyler ortaya koyabilen, dinamik, huzurlu, yüksek vasıflı, iyi eğitim görmüş yurttaşlar yetiştirmeden (Koçer, 1992, akt. Has, 1998:2) geçmektedir.

Karmaşık ve uzun bir süreç olan eğitimin, bu toplumsal işlevlerini yerine getirebilmesi ise iyi bir eğitim sisteminin oluşturulmasıyla mümkündür. Türk Eğitim Sisteminin ilgili yasalarında ve öğretim programlarında bireylerin yetiştirilmesi, toplumun ve kendi ihtiyaçlarını karşılayacak, mutlu bir şekilde yaşamasını sağlayacak şekilde donanımlı hale getirilmesi hedeflenmekle birlikte, araştırma bulguları bu hedefin gerçekleştirilemediğini göstermektedir. (Karasar, 1984; Çavdar,1994; Büyüköztürk,1996; Karagül, 1996; Güvenç, 1997; Köklü ve Büyüköztürk, 1999, akt. Köklü, 1999: 326)

Eğitim sisteminin amacına uygun işlemesi, eğitim örgütlerinde çağdaş anlamda verime ulaşılması, var olan durumun tespit edilmesi, buna göre değerlendirme yaparak gerekli düzenleme ve geliştirmenin yapılması için sağlıklı bir denetim alt sistemi önemlidir.

Çünkü eğitim sisteminin geliştirilmesi ve yenileştirilmesi, öncelikle sistemin aksayan yönleri hakkında sağlıklı dönüt alacak ve uygulayıcı olarak öğretmen ve yöneticilere etkin şekilde rehberlik yapacak bir denetim sistemiyle mümkündür (Köklü, Büyüköztürk, Çokluk 1999).

Örgütsel etkililiğin artırılabilmesi ve örgütün önceden belirlenen amaçlara ulaşabilmesi, örgütsel çabaların denetlenmesi ile olasıdır (Bursalıoğlu, 1987:7; Aydın,1993:1). Aksi halde denetim sonuçları ile beslenmeyen kurumlar eksikliklerini ve sorunlarını bulup gidermede rastlantılara bağlı kalırlar (Yalçınkaya, 1992).

Denetim hizmetlerinin kapsamı ve denetim hizmetlerinden beklenenler muhatapları tarafından farklı yorumlansa da, Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği'ne göre denetim; "Milli Eğitim Bakanlığının murakabesine tabi kurumları ve kuruluşları teftiş ve murakabe etmek, bunlar hakkında alınması gereken tedbirlere mesnet olacak inceleme ve araştırmaları yapmak, özellikle idareci, öğretmen ve memurların meslek alanında ve fikir yönünden gelişmelerini

sağlayacak, mesleki yardım hizmetlerini getirmek ve gerekli hallerde soruşturma yapmak” (MEB. Teftiş Yönetmeliği, 1989) şeklinde tanımlanmaktadır.

Buna göre denetim sisteminden, eğitim kurumlarının amaç, hedef ve ilkeler doğrultusunda etkin ve verimli çalışmalarına rehberlik etmek, kurumlar arasında eşgüdümü sağlamak ve işbirliğini geliştirmek, değerlendirmek, öğretmenlerin gelişmelerini sağlamak için gerekli mesleki yardımı sağlamak gibi işlevleri yerine getirmesi beklenmektedir.

Gelişen teknoloji, eğitim alanındaki değişiklikler, öğretmenlerin karşılaştıkları eğitimsel sorunların çözümündeki güçlükler, okul-çevre ilişkilerindeki problemler, okulun etkililik ve verimliliğinin artırılması ile ilgili beklentiler öğretmenlerin mesleki rehberliğe olan ihtiyaçlarını arttıran unsurlardır. Ayrıca öğretim programlarının sık sık değişmesi nedeniyle okulun ve derslerin amaçlarının anlaşılmasız hale gelmiştir. Bu konuda öğretmenlerin aydınlatılmaları gerekmektedir.

Çünkü eğitim sisteminin başarısı öğretmenlerin niteliklerine bağlıdır. Öğretmen eğitim sistemimizin en önemli unsurudur. Gelecekte istenilen toplumu meydana getirmek öğretmenlerin görev alanına girmektedir. Bir milletin geleceği ve varlığı o milletin öğretmenlerine bağlıdır. Bu bakımdan, öğretmenlerin meslek içinde yetiştirilmeleri ve geliştirilmeleri eğitim-öğretim açısından çok önemlidir (Has, 1998: 3). Öğretmenlerden beklenenlerin gerçekleşmesi nitelikli öğretmen kadrolarının yetiştirilmesine bağlıdır.

Oysa bunu sağlamak pek kolay değildir. Çünkü ülkemizde eğitim kurumlarında görevli öğretmenler, çok değişik hizmet öncesi eğitime sahiptirler; iki ve üç yıllık eğitim enstitüleri, eğitim yüksek okulları, eğitim fakülteleri, fen-edebiyat fakülteleri, açık öğretim fakültesi eğitim ön lisans programı, öğretmen lisesi çıkışlı öğretmenler sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Bu kadar değişik kaynaktan gelmelerine karşılık öğretmenler tek yönetmelik ve programa göre eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmek zorundadır.

Ayrıca okullarda verilen bilgiler ve kazanılan beceriler hızlı değişimler karşısında güncelliğini koruyamamakta, eskimekte, öğretmenlerin kendilerini yenilemeleri zorunlu hale gelmektedir. Öğretmen sınıf içi etkinliği hakkında açık ve

aydınlatıcı bir dönüt alamazsa kendini yenileme ve çağa uydurma konusunda sorunlarla karşılaşacaktır (Bozkurt,1995: 2).

Bu sebeplerle ortaya çıkan sorunların giderilmesinde, öğretmenlerin eksiklerinin tespiti ve hizmet içi eğitim yoluyla yetiştirilmeleri konusunda müfettişlere büyük görev düşmektedir (Arabacı, 1995:10). Zaten birçok yönden yardıma gereksinim duyan öğretmenlere bu yardım ve rehberliğin, çağdaş denetim anlayışına göre müfettişler tarafından yapılması temel ilke olarak kabul edilmekte (Karagözoğlu, 1972: 1), öğretmenin eğitim sorunlarının üstesinden gelebilmesinin tek güvencesi olarak müfettişler görülmektedir (Özdemir, 1979, akt. Bozkurt,1995: 2).

Ayrıca mesleki yardım ve rehberliğin yanında, öğretmenlerin üst makamlarla iletişimini sağlaması da müfettişlerden beklenmektedir.

Halen ülkemizde denetim hizmetlerini, ortaöğretim kurumlarında Bakanlık Müfettişleri, ilköğretim kurumlarında ise İlköğretim Müfettişleri yürütmektedir.

Ülkemizdeki denetim uygulamalarının çeşitli sorunlar nedeniyle hedefine etkili bir biçimde ulaşamadığı, öğretmenlere “rehberlik etme” den çok öğretmen performansını “yargılama” şeklinde yerine getirildiği çeşitli araştırmalarla ortaya konmaktadır (Aydın, 1993:158–170; Taymaz, 1995:109–112; Burgaz, 1995:129; Özbek, 1998; Karakuş, 1999).

Öğretmenler denetim hizmetlerinden, ilköğretim müfettişlerinin görev boyutlarından biri olan ders denetimi yoluyla faydalanmaktadırlar. Ders denetimi;

1. Öğretmen gelişimi,
2. Okulun gelişimi,
3. Öğretmen hakkında işe alma, yükselme, ödül vb. konularda karar verme,
4. Okulun düzeyini belirleme, amaçları ile yapılmaktadır (Özbek, 1998:11).

Ders denetiminin istenen amaçlarını gerçekleştirebilmesi ve denetim hizmetlerinin başarıyla yapılabilmesi müfettişlerin alanlarındaki yeterliliklerine bağlıdır.

Yeterlilik, bireyin görevleriyle ilgili rollerini amaçlarına uygun olarak yerine getirebilmesi için sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumlardır. Kısa bir

ifade ile bireyin rollerini oynayabilmesi için sahip olması gereken güçtür (Bursalıoğlu, 1975: 21).

Yapılan pek çok çalışma, müfettişlerin nitelikleri ile yeterlilikleri açısından sorunlar olduğunu ortaya koymaktadır (Öz, 1977; Seçkin, 1978; Başar, 1993; Kale, 1995; Arabacı, 1995).

Atay (1995)' ın ilköğretim müfettişlerinin yeterliliklerini incelediği, araştırmasının bulgularına göre, müfettişlerin yüksek derecede göstermeleri gereken, ancak düşük derecede gösterdikleri, bu nedenle hizmet içi eğitim yoluyla kazanmaları zorunlu olan iki alan ise ,”araştırma uzmanlığı” ve “rehberlik” yeterlik alanları olarak belirlenmiştir.

Ayrıca yapılan araştırmalardan birinde öğretmenler; müfettişlerin rehberlik ve işbaşında yetiştirme yeterlik alanına ilişkin davranışlarını “az”, teftiş ve değerlendirme yeterlik alanına ilişkin davranışlarını “orta”, düzeyde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir (Gökyer, 1997:83).

Tuncer (1991, akt. Köklü, 1999: 327) 'in araştırmasında, ilköğretim müfettişlerinin rehberlik etkinliklerini, “hiç” ve “çok az” düzeyinde gerçekleştirdikleri saptanırken, Arabacı (1995) ' nın araştırmasında ise, ilköğretim müfettişlerinin eğitim-öğretim sürecinin gelişmesi için araştırma ve inceleme yapamadıkları görülmüştür.

Türk Eğitim Sisteminde, yıllardır daha yeterli müfettişlere duyulan istem ve özleme karşın (Akyüz, 1978, akt. Atay, 1995:5), yapılan araştırmalar müfettişlerin önerilen yenilik ve değişikliklere karşı tutucu bir tavır aldıklarını (Doğan, 1977, akt. Atay, 1995:5), eğitim yönetim ve denetimi alanında uzmanlık eğitimi görmediklerini, çoğunluğun bu konuda hizmet içinde bir seminer ve ya kursa katılmadıklarını, (Bilgen, 1976, akt. Atay, 1995:5), bunun sonucunda kimi zaman eğitim yönetimi alanında yetişmiş eğitim yöneticilerini değerlendirme gibi çelişik bir durumda kaldıklarını göstermektedir (Bursalıoğlu, 1972, akt. Atay, 1995:5).

Müfettiş yeterlilikleriyle ilgili sorunlar bulunmakla birlikte bu konudaki eksiklikleri gidermek için, yetiştirme programlarının bir gelişme süreci içinde bulunduğu ve çeşitli akımlardan etkilendiği açıktır. Bu temel akımlardan biri, yönetici ve müfettişlerin hizmet öncesi ve hizmet içi hazırlığının, sertifika

gereklerinin ve iş başındaki etkinliklerinin belirlenen yeterliliklere ilişkin olarak yeniden düzenlenmesidir. Bunun yanında çeşitli rollerde gereksinim duyulan yeterliklerin tanımlanması ve değerlendirilebilmesi için de uygun yöntemin belirlenmesi gereklidir (Gale ve McCleary, 1972, akt. Atay, 1995: 4). Hizmet öncesi ve hizmet içi yetiştirme programlarının bu yönde düzenlenmesi de yeterliğe dayalı eğitim kavram ve uygulamasının önemini ortaya çıkarmaktadır (Bursalıoğlu, 1972: 249 akt. Atay, 1995). Yeterliğe dayalı eğitim yaklaşımı, son yıllarda en yaygın akımlardan biri olarak görülmektedir.

Denetim sisteminin aksaklıklarının giderilmesi, müfettişlerin yeterliklerinin sağlanabilmesi için hizmet öncesi ve hizmet içinde yetiştirilmesi eğitim sistemimizin önemli bir sorunu olarak karşımızda durmaktadır (Altıntaş, 1979; Oktay, 1984; Bilir, 1992; Atay, 1995; Memişoğlu, 2001).

Buna göre “problem cümlesi” şu şekilde ifade edilebilir.

1.2. Problem Cümlesi

İlköğretim düzeyinde ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkında denetmen ve öğretmen görüşleri.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim okullarında görevli müfettişlerin ders denetimi yönünden sahip olmaları gereken yeterlilikler konusunda, öğretmen ve müfettişlerin görüşlerinden hareketle değerlendirme yapmak ve öneriler sunmaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İlköğretim düzeyinde ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkında müfettiş ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

2. İlköğretim düzeyinde ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkında müfettişlerin;

- a. Cinsiyetlerine,
- b. Öğrenim durumlarına,
- c. Kıdemlerine

göre anlamlı bir fark var mıdır?

3. İlköğretim düzeyinde ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkında öğretmenlerin;

- a. Cinsiyetlerine,
- b. Branşlarına,
- c. Öğrenim durumlarına,
- d. Kıdemlerine

göre anlamlı bir fark var mıdır?

4. İlköğretim düzeyinde ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkında müfettiş ve öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Eğitim hizmetlerini gerçekleştiren ve bu hizmetlerin en önemli unsuru olan öğretmenler, eğitim süreci içinde çeşitli sorunlarla karşı karşıyadırlar. Her an gelişen ve değişen dünya koşulları içinde, bu dünyaya ayak uydurabilecek insanın yetiştirilmesi görevini üstlenmiş olan öğretmenlerin de kendisini yenilemesi ve geliştirilmesi, eğitim hizmetleri sırasında uygun öğretim yöntem, araç ve gereçlerini kullanabilmesi, çağa ayak uydurabilmesi ve yeterli olabilmesi; eğitim sisteminin amaçları arasındadır.

Öğretmenlerin bu ihtiyaçlarının tespit edilip, çözümler önerilmesi ve desteklenmesi, eğitim ve öğretim sürecinde, uzman kişi, lider, rehber ve danışman misyonunu üstlenmiş olan müfettişlerden beklenmektedir.

Bu araştırmanın, denetim hizmetleri içinde çok önemli bir yere sahip olan ve öğretmen gelişimine katkı sağlamayı, öğretmenlerin çalışmalarını değerlendirmeyi amaçlayan ve ders denetimlerini yapan müfettişlerin, bu görevlerini yerine getirmek için sahip olmaları gereken yeterliliklere ne derecede sahip olduklarını belirlemeye dönük, müfettiş ve öğretmen görüşlerini yansıtmaları açısından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Bu araştırma ile değerlendirme sonucunda geliştirilen öneriler, eğitim ve denetim sisteminin gelişmesi ve müfettiş yetiştirilmesi konusunda katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

1.5. Sayıtlar

1. Araştırmada kullanılan anket formu araştırmacının amacını gerçekleştirecek verileri toplamada uygun bir araçtır.
2. Ankette sorulan soruları, araştırma kapsamına giren ilköğretim müfettişleri ve öğretmenleri, doğru ve objektif olarak cevaplamışlardır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2003 – 2004 öğretim yılında Bolu ve Düzce merkez ilçede görevli müfettiş ve ilköğretim öğretmenlerinden seçilmiş kişilerle sınırlıdır.
2. Araştırma “İlköğretim okullarındaki ders denetimiyle ilgili yeterlilikler ölçeği”nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Denetim: Milli Eğitim Bakanlığının murakabesine tabi kurumları ve kuruluşların teftiş ve murakabe etmek, bunlar hakkında alınması gereken tedbirlere mesnet olacak inceleme ve araştırmaları yapmak, özellikle idareci, öğretmen ve

memurların meslek alanında ve fikir yönünden gelişmelerini sağlayacak, mesleki yardım hizmetlerini getirmek ve gerekli hallerde soruşturma yapmaktadır (MEB. Teftiş Kurulu Yönetmenliği, 1989).

Müfettiş: Bir okulun belli bir yönü ya da yönleri ile programını (öğretim çalışmaları, bina, sağlık, oyun yerleri ya da bütçe gibi) eleştirci bir gözle inceleyen bir görevli (Öncül, 2000: 788).

İlköğretim Müfettişi: İlköğretim okullarında görevli müfettiş.

Öğretmen: İlköğretim okullarında görev yapan sınıf ve branş öğretmeni.

Ders Denetimi: Yalnız bir tek ya da birbiri ile ilgili bir iki dersi denetleyen denetim. Öğretmenin ders verme yeteneği teknik ve yöntemlerini saptamak, öğretmedeki başarısını değerlendirmek amacı ile yapılan denetim (Öncül, 2000: 307).

Yeterlik: Belli bir iş ya da mesleğe karşı anıklık, normal insanlarla yarışma, görevini yerine getirme gücü (Öncül, 2000: 1192).

II. BÖLÜM

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu araştırma ile ilgili kuramsal açıklamalar ve seçilen araştırmalar yer almaktadır.

2.1. Kuramsal Temeller

Bu başlık altında denetim kavramı, denetim çeşitleri, ders denetimi, müfettiş nitelikleri, müfettiş rol ve yeterlikleri, yeterlik kavramı, yeterlik türleri, ilköğretim müfettişlerinin atama ve yetiştirilmesi ve ilgili araştırmalar özetlenecektir.

2.1.1. Denetim Kavramı

Eğitim etkinliklerini değerlendirme faaliyetleri “teftiş” veya “denetim” olarak adlandırılmaktadır.

Denetim ve teftiş sözcükleri arasında, ikincisinin Arapça olması dışında bir farklılık yoktur. Her ikisi de, düzeltme-geliştirme amaçlı etkinlikler bütünüdür. İngilizce’de kontrole dayalı denetim biçimine “Inspection” denilirken, daha kapsamlı denetim biçimine “Supervision” denilmektedir (Başar, 2000: 8).

Denetim kaynaklarda değişik şekillerde tanımlanmıştır:

Ortadoğu Amme İdaresi tarafından yapılan tanımda kurumların amacına ulaşması ve verimliliğini arttırmasıyla ilgili yönü vurgulanarak; *denetim*, bağlı bulunduğu kuruluşun amacına en verimli şekilde, zamanında ve mevcut hukuk düzenine uygun olarak ulaşp ulaşılmadığını, amaca yönelmede kullanılan yöntemlerin, yapılan işlem ve eylemlerin uygunluğunu, bunların verimi, etkinliği ve hizmet kalitesini sağlayıp sağlamadığını araştırmak ve kontrol etmek; ulaşılması

öngörülen hedeflerden ve mevzuattan sapmalar varsa, bunları meydana geliş nedenlerini ortaya çıkarmak, bu sapmaların düzeltilmesi için uygulayıcıya ve kuruluşun başındaki yöneticiye ışık tutacak şekilde mümkün hal çareleri arasından en iyi ve tutarlısını seçerek tavsiyelerde bulunmak; bunlara ve eğitim, haberleşme, merkezle taşra arasında köprü kurma, merkezin hizmetin yürüyüşü ile ilgili her türlü planlama ve düzenleme çalışmalarına katılma gibi görevlerle, hizmetlerin örgütün amacına en uygun tarzda yürütülmesine yardımcı olmak (Amme İdaresi Bülteni, 1968), şeklinde tanımlanmıştır.

Buna benzer başka bir tanımda denetim için, bağlı bulunduğu kuruluşun amacını en verimli bir şekilde, zamanında ve mevcut hukuk düzenine uygun olarak ulaşıp ulaşmadığını, amaca yönelmede kullanılan metotların, yapılan işlem ve eylemlerin uygunluğunu, bunların verimi, etkinliği ve hizmet kalitesini sağlayıp sağlamadığını araştırmak ve kontrol etmek; ulaşılması öngörülmüş hedeflerden ve mevzuattan sapmalar varsa, bunları ve meydana geliş nedenlerini ortaya çıkarmak, bu sapmaların düzeltilmesi için uygulayıcıya ve kuruluşun başındaki yöneticiye ışık tutacak şekilde, mümkün hal çareleri arasından en iyi ve tutarlısını seçerek tavsiyelerde bulunmak, bunlarla ve eğitim, haberleşme, merkezle taşra arasında, köprü kurma, merkezin hizmetin yürüyüşü ile ilgili her türlü planlama ve düzenleme çalışmalarına katılma gibi görevlerle, hizmetlerin örgütün amacına en uygun tarzda yürütülmesine yardımcı olmaktır (Taymaz, 1993: 2) denilmektedir.

Yine aynı boyuta değinilen başka tanımlarda ise *denetim*, örgütsel eylemlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda, saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması süreci (Aydın, 2000: 11) ve önceden karşılaştırılmış eğitim ve öğretim amaçlarının gerçekleşme derecesini bulmak (Bursalıoğlu, 1991: 129) olarak görülmektedir..

Kurumlarla ilgili bu tanımların yanında kişilerle ilgili olarak; denetim, kişi ve grup olarak öğretmenlere sunulan uzmanlaşmış yardım (Oliva, 1997, akt. Taymaz, 1993:23) olarak görülürken; kurumda çalışan personelin görevlerini yapma şekillerini gözlemek, hataları ve eksikleri ortaya koymak, bunları düzeltmeleri için gerekli önlemleri almak, sorunları çözümlemede yenilikleri tanıtmak, yöntemleri geliştirmelerini sağlamaktır (Taymaz, 1993: 23), şeklinde de tarif edilmektedir.

Düzenleyici mekanizmadan en çok kullanılanı (Bursalıoğlu, 1991: 129) olarak görülen denetim, inceleme, araştırma, soruşturma, doğruya bulmak için arama tarama, muayene ve kontrol etme (Erdem, 1987, akt. Taymaz, 1993: 1) şeklinde de algılanmaktadır.

Görüldüğü gibi birçok yönü ve işlevi bulunan denetim, geniş kapsamlı bir kavramdır. Değişik boyutları ve işlevleriyle denetim türlerine ayrılır.

2.1.2. Denetim Türleri

Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Yönergesinde denetim;

1) Kurum Denetimi

a. Yönetici Denetimi

b. Öğretmen Denetimi

c. Diğer Personel Denetimi

2) Seminer ve Kurs Denetimi” (2001: Madde 13), olarak ayrılırken;

Taymaz’a göre, eğitim sisteminde yapılan denetim ve değerlendirme maksada göre kurum ve ders teftişi olmak üzere iki gruba ayrılır:

1. *Kurum Denetimi*: Teftişin işlevlerine göre yapılan tanımına uygun olarak, bir eğitim kurumunun amaçlarını gerçekleştirmede insan ve madde kaynaklarının sağlanma, yararlanılma durumunun gözlenmesi, kontrol edilmesi ve ölçütlere göre değerlendirilmesidir.

2. *Ders Denetimi*: Bir eğitim kurumunda öğretici olarak görev alan öğretmenlerin öğretim ve eğitim etkinliklerindeki çalışmalarının gözlenmesi, incelenmesi değerlendirilmesidir. (1993: 20)

2.1.3. Denetimin İlkeleri

Denetim ilkeleri şu şekilde maddelerle açıklanabilir:

1. Amaçlılık: Denetim etkinliklerinin, denetimin yakın ve uzak amaçlarına uygun olması demektir.

2. Planlılık: Her denetsel eylem, ulaşmak istenen sonuçlar belirlenerek önceden planlanmalı, yıllık planlar yanında günlük planlar da yapılmalıdır.

3. Süreklilik: Denetimde süreklilik olmazsa, eksik ve yanlışlar yeni denetime kadar sürer, gelişme de gecikir.

4. Nesnellik: Gerçek dışı bir denetim aldatma ve aldanma yoluyla denetimi hedeflerinden saptırır.

5. Bütünlük: Denetlenen durumun tamamı ele alınmalı, bir veya birkaç rastlantısal parçadan elde edilen bilgi ile bütün hakkında yargıda bulunulmamalıdır.

6. Durumsallık: Görelilik de denebilecek olan durumsallık, durumun gerektirdiğı, koşulların etkilediğı her şeyin gözetilmesi demektir.

7. Açıklık: Denetimdeki her etkinlik ve sonuçları denetlenene, denetlenen de denetleyene açık olmalıdır.

8. Demokratiklik: Demokratik denetim, denetim işine denetleneni de katmak, onu da denetçi yapmaktır. Bu, denetime direnci azaltır, kişiyi bilinçlendirir, özdenetime götürür (Başar, 1995).

2.1.4. Denetiminin Özellikleri

Çağdaş eğitim denetiminin özelliklerini şu şekilde sıralanabilir:

1. Çağdaş eğitim denetiminin amacı, öğretme ve öğrenme sürecinin geliştirilmesidir.
2. Çağdaş eğitim denetiminin amaç ve yöntemine, var olan ortamın özellikleri ve koşulları belirler,
3. Çağdaş eğitim denetimi işbirliğine dayanır.

4. Çağdaş eğitim denetimi bilimseldir.
5. Çağdaş eğitim denetimi güdüleyicidir.
6. Çağdaş eğitim denetimi hem çözümleyici hem de birleştiricidir.
7. Çağdaş eğitim denetimi hem geçmişe, hem de geleceğe yöneliktir.
8. Denetim sürecine katılanlarda sürekli bir özdenetim ve değerlendirme ruhunun yaratılması ve sürdürülmesi, denetimin önde gelen hedeflerindendir.
9. Üyelere saygılı, onlara eşitlik ve güven duygusu telkin eden bir personel politikası, sağlıklı ve etkili denetim için ön koşuldur.
10. Denetmen, istendik öğretmen etkinliklerinin seçimi ve sürekli olarak değerlendirmesi konusunda geçerli ölçütleri bilmeli ve ilgililere yol göstermelidir (Aydın, 2000: 20).

2.1.5. Denetimin Aşamaları

Teftişin fonksiyonları dikkate alınarak tanımlandığında, bir kurumda yapılan teftişin işlemleri aşağıdaki şekilde aşamalı olarak sıralanır:

1. Hazırlanan faaliyet planı inceleme,
2. Plan ile uygulamaları yerinde karşılaştırma,
3. Plandan ayrılma, hata eksikleri saptanma,
4. Hatalı uygulamaları yer ve zamanında durdurma,
5. Hata, sapma ve eksiklerin nedenlerini bulma,
6. Önleyici, düzeltici, giderici önlemleri belirleme,
7. Önlemleri önerme, yol gösterme ve yardım etme,
8. Önlemlerin uygulanmasını ve değişimleri izleme,
9. Başarıyı etkileyen faktörleri araştırma, bulma,
10. Mesleki yardımda bulunma, işbaşında yetiştirme,

11. Yenilik ve gelişmeleri izleme, ilgilere yayma,
12. Alanla ilgili inceleme ve araştırmalar yapma,
13. Değerlendirme yapma ve sonuçlarını raporlama,
14. Yasa hükümlerine aykırı eylemleri soruşturma,
15. Soruşturma raporlarını hazırlama ve sunma (Taymaz, 1993: 3)

2.2.6. Ders Denetimi

Ders denetimi, öğrenme ve öğretme sürecini geliştirmek için, öğretmene yol göstermek, öğrenci başarılarını bilimsel yöntemlerle ölçmek ve değerlendirmek, okullarda yapılan öğretimlerde birlik ve bütünlüğü sağlamak ve öğretmenlerin eğitimdeki başarılarını tespit etmek amacıyla, yapılan planlı, programlı, eylemler bütünü olarak tanımlanır. Ders denetimi, sınıf içi etkinlikler üzerinde odaklaşır (Karakaya, 1988: 87).

Ders denetimi, okullarda genel teftişler sırasında ya da bunlardan ayrı olarak yapılır ve öğretmenlerin kendi alanlarındaki yetişkinliğini, çalışmasını, uyguladığı yöntemleri, bunları uygulamadaki yeterliliğini, öğrencilerin yetiştirme düzeylerini incelemeyi ve değerlendirmeyi amaçlar.

Ayrıca ders denetimi, öğretmenin öğretim yapma ve ders vermedeki başarısını değerlendirmenin yanı sıra, öğretmenin eksikliklerini giderme, yeteneklerini geliştirme, mesleğe ve çevreye uyumunu sağlama, yenilik ve değişikliklerini de kapsar (Taymaz, 1993: 114).

2.1.6.1. Ders Denetiminin Amaçları

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesinde (2001), “Öğretmen teftişi, millî eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için düzenledikleri etkinliklerin süresini ve niteliğini gözlemlemek üzere; dersane, salon, laboratuvar, atölye ve işliklerde;

- a) Eğitim öğretimindeki başarı derecesi hakkında bilgi edinmek,
- b) Olumlu davranışlarını belirlemek,
- c) Görevini en iyi biçimde yapmaya özendirmek,
- d) Eğitim ve öğretimde birliği sağlamak üzere rehberlik ve yardımda bulunmak,
- e) Kurumda uyguladıkları öğretim yöntem ve tekniklerini geliştirmek,
- f) Öğretim araç ve gereçlerinin sağlanmasında ve kullanmasında yardımcı olmak,
- g) Öğrenci başarısının bilimsel yöntemler ile ölçülmesi ve değerlendirilmesinde yardım etmek,
- h) Karşılaştığı sorunların çözümünde yol göstermek.
- i) Özel eğitim gerektiren öğrenciler için aldığı önlemleri geliştirmek ve yönlendirmek,
- i) Sınıf içi ve çevredeki eğitimsel liderliğini belirlemek, için yapılır” derken.

Taymaz (1993: 115), ders teftişinin amaçları teftişin genel amaçları içinde yer alır der ve aşağıdaki şekilde sıralar:

1. Öğretmenin öğretimdeki başarı derecesi hakkında bilgi edinmek.
2. Öğretmenin özellikle iyi ve ümit verici karakteristiklerini saptamak.
3. Öğretmenin öğretimdeki eksik yönlerini belirlemek, giderici önerilerde bulunmak.
4. Öğretmenleri görevlerini en iyi şekilde yapmaya özendirmek ve teşvik etmek.
5. Okulda yapılan öğretimde birlik sağlamak üzere yardımcı olmak.
6. Öğretmenlere yapılan yardımlarda teftiş programlarına güvenlerini artırmak.
7. Okulda öğretmenlerin uyguladıkları öğretim metotlarını geliştirmek.
8. Öğretim andaçlarının sağlanması ve uygulanmasında yardımcı olmak.
- 9.Öğrenci başarısının bilimsel yöntemlerle ölçülmesi ve değerlendirilmesinde yardım etmek.

10. Öğretmenin karşılaştığı sorunları çözümlemede yol göstermek.

Öğretmen etkinliğini değerlendirme yöntemi olarak kullanılan ders denetimi; genel denetimler sırasında ya da bundan ayrı olarak sınıf ziyaretleri aracılığı ile yapılmaktadır. Eğitim – öğretim ihtiyaçlarının saptanmasına yarayacak öğrenme durumlarının analizi, öğrenme süreçlerinin gözlenmesi, amaçlardan sapma olup olmadığının kontrolü, sınıftaki diğer olanakları değerlendirmek, uygulamaya konan yeni öğretim süreçlerinin uygulanmasını gözlemek (Sağlamer, 1992: 44) amaçları ile ders denetimi yapılabildiği gibi sadece iş doyumu için öğretmenin isteği üzerine de yapılmaktadır (Yalçınkaya, 1992: .44).

2.1.6.2. Ders Denetiminin İlkeleri

Kurumlarda sınıf veya ders teftişi yapılırken aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur.

- a) Öğretmenlerin öğrencilerini, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeler ile ilköğretimin amaçları ve derslerin amaçları doğrultusunda yetiştirmesi esastır.
- b) Öğretmen çok yönlü teftiş edilecek, ana sınıf öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve özel eğitim sınıfı öğretmenlerinin çalışmaları değerlendirilirken sınıfın genel durumuna bakılarak okuttuğu bütün derslerde tüm çocuklar dikkate alınarak öğrencilere kazandırdığı bilgi, beceri ve davranışlar değerlendirilir.
- c) Branş öğretmenlerinin teftişinde, okuttukları derslerde öğrencilerin kazandıkları bilgi, beceri ve davranışlar değerlendirilir. Birden fazla ders okutan branş öğretmenlerinin okuttukları her derste teftiş edilmeleri esastır.
- d) Kurumlarda görev yapan rehber öğretmenlerin çalışmaları diğer öğretmenlere göre özellik taşıdığından teftişleri "Rehber Öğretmen Teftiş Formu"ndaki davranışlar değerlendirilerek yapılır. Rehberlik araştırma merkezlerinde görev yapan rehber öğretmenlerin çalışmaları ise kurum teftişi ile birlikte değerlendirilir (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000: Madde 26).

2.1.6.3. Ders Denetiminde Göz Önünde Bulundurulacak Esaslar

Kurumlarda görevli sınıf ve ders öğretmenlerinin teftişinde aşağıdaki esaslar göz önünde bulundurulur:

- a) Teftiş, grupça yapılan plânlamaya uygun olarak yürütülür.
- b) Sınıf ve ders teftişini değerlendirmek üzere "Öğretmen Teftiş Formu" kullanılır.
- c) Öğretmenin teftişinden önce, yöneticiden öğretmen hakkında bilgi alınır.
- d) Teftişi yapılacak öğretmen ile teftiştten önce görüşülür.
- e) Müfettiş ve müfettiş yardımcısı sınıfa öğretmenle birlikte girer.
- f) Müfettiş ve müfettiş yardımcısı teftiş sırasında sınıfın bir üyesi gibi davranır.
- g) Müfettiş veya müfettiş yardımcısı sınıftan öğretmenle birlikte çıkar.
- h) Öğretmenin birden fazla dersi ve sınıfı varsa en az ikisindeki öğretimi gözlenir.
- i) Teftişte çevre şart ve imkânları dikkate alınır.
- j) Müfettiş ve müfettiş yardımcısı, teftiş sonunda öğretmenle görüşür.
- k) Teftiş sonunda yapılan değerlendirmeler kesin olarak belirlenir.
- l) Teftiş sonunda zümre ve şube öğretmenleri ile ayrı ayrı veya birlikte toplantılar düzenlenir.
- m) Gözlenen davranışlarla ilgili olarak gerektiğinde öğretmen ve öğrencilere soru sorulabilir, açıklama yapılabilir, bilgi ve belge istenebilir.
- n) Sınıf ve branş öğretmenleri ile aday öğretmenlerin en az iki ders saati teftişi esastır. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000: Madde 27)

2.1.6.4. Ders Denetiminin Yapılması

Bir öğretim kurumunda öğretmenin ders teftişi belirlenen kurallara uygun olarak aşağıda sıralanan işlemlerle yapılır:

1. Teftiş planı hazırlanır.
2. Öğretmen hakkında bilgi sağlanır.

3. Öğretmen ile görüşme yapılır.
4. Teftiş için hazırlık yapılır.
5. Öğretmene denetim zamanı duyurulur.
6. Dershaneye girilir.
7. Uygun bir yere oturulur.
8. Olumlu bir hava yaratılır.
9. Yapılan öğretim izlenir.
10. Planlı gözlem yapılır.
11. Öğretim etkinliğine katılır.
12. Ders veya uygulama sonucu beklenir.
13. Dershaneden çıkılır.
14. Öğretmenle görüşülür.
15. Ders dışı etkinlikler incelenir.
16. Ders plan ve hazırlıklarına bakılır.
17. Ders araçlarının kullanılması gözlenir.
18. Öğretmenle görüşülür.
19. Ders teftiş raporu hazırlanır.
20. Öğretmenler toplantısı düzenlenir.

2.1.7. Yeterlik Kavramı

Yeterliliğin, geniş ve dar anlamlarda çeşitli tanımları yapılmıştır. Yeterlikleri, davranışların en küçük üniteleri, yönetim ya da teftiş iş görüleri, yönetici ve müfettişin rolü anlamında tanımlayan araştırmacılar olmuştur (Netzer ve Demeke, 1975, akt. Atay, 1995: 18).

Müfettiş yeterliklerine ilişkin bir araştırmada, yeterlik, belli davranışları, belli bir etkinlik düzeyinde uzun süre gösterebilme yeteneği olarak tanımlanırken (Harris ve King, 1974, akt. Atay, 1995: 18), başka bir tanımda yeterlik; bireyin görevleriyle ilgili rollerini amaçlarına uygun olarak yerine getirebilmesi için sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumlardır. Kısa bir ifade ile bireyin rollerini oynayabilmesi için sahip olması gereken güçtür (Bursalıoğlu, 1987: 21) denilmektedir.

Yeterlik, birey, belli görevleri ve becerileri kendisi ve etrafındakiler tarafından olumlu sayılacak biçimde yapma gücü gösterebildiği ve bu durum, uzun bir süre içindeki kanıtlarla desteklendiği zaman değerlendirilebilir. Diğer bir deyişle, birey, bildiklerinden, yaptıklarından ya da hissettiklerinden ötürü yeterli değildir. Bildikleri, yaptıkları, hissettikleri, olumlu olarak değerlendirildiği ve davranışlarının bir parçası durumuna geldiği zaman yeterlidir (Kelley ve Teagarden, 1974, akt. Atay, 1995: 18).

Eğitim yasalarında sözü edilen ve ilköğretim programında açıkça belirtilen araştırmacı, yaratıcı bireylerin yetiştirilmesi hedeflerin gerçekleştirilmesinde karşılaşılan sorunları aşmada müfettişlerin yol gösterici olmaları gerekmektedir.

Bu nedenle, müfettişler bilimsel araştırma yöntemlerinin gerektirdiği araştırma yöntemlerinin gerektirdiği araştırma yeterliliklerini kazanmış olmalıdırlar. Bu yeterlilikler, problemi hissetmek ve tanımlamak, araştırma sorunlarını ya da denencelerini kurmak, araştırmanın amacına uygun yöntem geliştirmek (araştırma modeli oluşturmak, evren ve örneklemini belirlemek, veri toplama aracını geliştirmek, uygun veri analizi tekniklerini belirlemek), elde edilen bulguları yorumlayabilmek, yargı ve öneriler geliştirmek ve araştırma raporunu hazırlayabilmektir (Bailey, 1987; Karasar, 1991, akt. Köklü, 1999: 327). Ancak teftiş kurulunun ve müfettişlerin bu görevleri doğrultusunda, eğitim sisteminde karşılaşılan problemler ile ilgili olarak araştırma yaptıkları görülmemektedir (Arabacı, 1995; Cengiz, 1992 akt. Köklü, 1999: 327)

2.1.8.Yeterlik Türleri

Müfettiş yeterliklerini belirlemek amacıyla değişik çalışmalar yapılmış ve birçok boyutu ortaya koyulmuştur.

Bu yeterlilikleri saptamak amacıyla geliştirilen bir modelde; bilgi, beceri ve değerler, problem çözme, insan ilişkileri ve liderlik olmak üzere üç alanda toplanırken (Harris ve King, 1974, akt. Atay, 1995: 19), başka bir çalışmada on bir boyutu tanımlanmıştır (Rome, 1974, akt. Atay, 1995: 19). Burnham (1974, akt. Atay, 1995: 19) bir eğitim lideri olarak müfettişin on iki sorumluluk alanı olduğunu belirtirken, Dyer (1976, akt. Atay, 1995: 19) yeterliğe dayalı müfettiş yetiştirme programına katkıda bulunmak amacıyla yirmi kritik yeterlik tanımlamıştır.

McCleary ve McIntyre (1972, akt. Atay, 1995: 20), geliştirdikleri üç boyutlu modelde ise, örgütsel, insancıl ve teknik becerilerden oluşan üç yeterlik düzeyi bulunmaktadır.

Ülkemizdeki bir çalışma da buna yakın ifadeler sunmaktadır. Buna göre müfettişte, bir uzman olarak teknik, insan ögesi ağırlık taşıyan bir sistemde görevli olarak insancıl, sorunlara çözüm yolu bulan ve değerlendiren birey olarak karar yeterlikleri bulunmalıdır. Bu yeterlilikler şöyle açıklanabilir:

1. Karar Yeterlikleri: Amaçları gerçekleştirmek üzere yapılacak çalışmaları tasarlama, karşılaşılan- sorunlara çözüm yolları bulma, etkinliklerin sonunda amaçlara ulaşma derecesi hakkında yargıya varma sürecidir. Karar yeterliğine kavramsal veya yönetsel yeterlik de denilmektedir. Karar yeterliği yalnızca kararın verilmesine kadar olan aşamayı değil, kararların uygulanması, izlenmesi ve sonuçlarıyla birlikte değerlendirilmesi aşamalarını da kapsar.

2. İnsancıl Yeterlikler: Birey ve grupları anlama, moral yükseltme ve güdüleme becerileri olarak kabul edilebilir. Etkili çalışma ve ortak çaba oluşturabilme, başkaları hakkında varsayım, inanç ve tutumları, bunların kullanım yöntemlerini belirleme, bireysel farklılıkları gözetme, insan ilişkilerine yönelik özellikler olarak görülebilir.

3. Teknik Yeterlikler: Göreve ilişkin etkinlik alanlarındaki teknik bilgi, beceri ve tutumlara yöneliktir. Bu yeterlikler görev gereklerini yerine getirebilmek

için kullanılacak yöntemler, teknikler ve süreçleri kapsar. Mal veya hizmet şeklinde ürün elde edilebilmesi için işlemlerin sıra ile ve doğru olarak belirli sürelerde yapılması, ürünün istenilen nitelikte olması, üretim aşamalarında beklenen davranışların gösterilmesi, teknik yeterliklerin kazandırılmasını gerektirir. (Başar, 1988: 98)

2.1.9. Müfettiş Rol ve Yeterlikleri

Kurumların müfettişleri hizmete alırken aranan nitelikler, yetiştirme ve görevlendirme şekilleri aynı olmamakla birlikte bazı ortak noktalar bulmak olanaklıdır. Genel olarak, müfettişin denetim yapacağı alanda öğrenim yapmış, ayrıca teftiş türünün gerektirdiği bilgi ve hünerleri kazanmış olması zorunlu görülür. Müfettişler kurumun üst kademe yöneticilerine, çalışmalar hakkında bilgi veren kimseler olduklarına göre, gerçekleri bulmak ve söylemek zorundadırlar. Bu nedenle bağımsız olmaları, çekinmeden cesaretle görev yapabilmeleri gerekir. (Taymaz, 1993: 39–40)

İlköğretim müfettişlerinin görevleri yönetmeliklerde belirtildiği gibi aşağıdaki dört alanda toplanabilir ve bunlar teftişin görev boyutunu oluşturur:

1. Araştırma – İnceleme
2. Denetim – Kurum ve Ders
3. Rehberlik Mesleki Yardım
4. Soruşturma

İlköğretim müfettişleri bu görevleri yerine getirirken aşamalı olarak aşağıdaki etkinliklerde bulunur ve bu etkinlikler teftişin süreç boyutunu oluşturur:

1. Durum saptama
2. Önerilerde buluma
3. Değerlendirme
4. Geliştirme

Müfettişler belirlenen görevleri yukarıdaki süreçlerle yerine getirirken rol boyutunu oluşturan ve her biri birer yeterlik alanı olabilen aşağıdaki rolleri oynaması beklenir:

1. Yöneticilik
2. Liderlik
3. Öğreticilik
4. Rehberlik
5. Araştırma uzmanlığı
6. Sorgu yargıçlığı

Müfettiş sistemde bu rolleri oynarken denetlediği bireylere karşı aşağıdaki davranışları gösterir ve bunlar davranış boyutunu oluşturur:

1. Yönlendirme
2. Yol gösterme
3. Güdüleme
4. Moral verme
5. Değerlendirme
6. Yargılama'dır (Taymaz, 1993: 39).

2.1.10. İlköğretim Müfettişlerinin Atama ve Yetiştirilmesi

Farklı tarihlerde, farklı yöntemlerde müfettişler atanmıştır. 1982–1983 öğrenim yılında, MEB. Önceden sınıf öğretmenliği yapmış, Türkçe, Sosyal Bilgiler, Matematik ve Fen Bilgisi öğretmenlerini Ankara ve İstanbul'da 600 saatlik kursa tabi tutarak ilköğretim müfettişi olarak atamalarını yapmıştır. 1983–1984 öğretim yılında üç yıllık eğitim enstitüsü bölümü mezunu öğretmenlerden yazılı ve mülakatla seçilen 480 öğretmen, Ankara ve İstanbul hizmet içi kurs merkezlerinde 600 saatlik bir kursa tabi tutularak, ilköğretim müfettişi olarak atanmışlardır (Öztürk, 1996: 92).

27 Ekim 1990 tarih ve 20678 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan yönetmelik hükümlerine uygun olarak, 1992 yılında yapılan sınavı kazanan öğretmenlerden,

üniversitelerin Eğitim Yönetimi ve Teftişi ve Planlaması Bölümlerinden mezun olanlar doğrudan atanmış, diğerleri MEB. Hizmet içi Eğitim Dairesi Başkanlığı ile Hacettepe ve Gazi Eğitim Fakültesinde 2+2 lisans tamamlama programına 463 sınıf öğretmeni katılmış ve kurs sonrası ilköğretim müfettiş yardımcılığına atanmışlardır.

1982–1998 yılları arasında kursla yetiştirilen ilköğretim müfettişi sayısı 2283'tür. Bu sayı halen mevcut ilköğretim müfettişi sayısına oranlandığında %80 'ine karşılık gelmektedir. Bu durum, MEB.'in ilköğretim müfettişi yetiştirmede hizmet içi eğitim yolunu tercih ettiğini göstermektedir.

YÖK Yürütme Kurulunun 04.11.1997 tarih ve 97.392761 Sayılı kararıyla, eğitim fakülteleri yeniden yapılanmak zorunluluğunda kalmışlardır. Üniversitelerin lisans düzeyinde 4 yıllık eğitim yapan, müfettiş, yönetici ve uzmanlar yetiştiren programlar kapatılmışlardır. Halen yüksek lisans düzeyinde Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümleri bu konularda eğitim vermektedir. Müfettiş alımları ise, sınavla yapılmaktadır.

Yapılan araştırma sonuçlarında, müfettişlerin seçiminde ve atanmasında aranan niteliklerin gözden geçirilmesi gereği vurgulanarak; müfettişlerin alanları ile ilgili yüksek lisans ve doktora düzeyinde lisansüstü eğitime sahip olmaları için gerekli düzenlemelerin yapılması öngörülmektedir (Altıntaş 1979; Oktay 1984; Bilir 1992; Atay, 1995).

2.1.11. Ders Teftişlerinde Karşılaşılan Sorunlar

Ders teftişi öğretimin etkililik derecesini, öğrencilerin yetiştirilmesinde yararlanılan kaynakları gözlemek, geliştirmeyi sağlamak amacı ile yapılır. Ancak, teftiş sırasında gözlenen öğretmen davranışı olduğundan öğretmenin değerlendirilmesi ile sonuçlanır. Ders teftişlerinde karşılaşılan sorunlar, teftişin genel sorunlarından soyutlanamaz. Öğretmenlerin ders teftişi yolu ile değerlendirilmesinde karşılaşılan sorunlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Poyrazoğlu, 1977, akt. Taymaz: 1993):

1. Ders teftişi yolu ile yapılan değerlendirmeler, öğretmenlerin geliştirilip yetiştirilmesinde fazla etkili değildir.

2. Ders teftişı yolu ile yapılan değerlendirmeler, öğretmen başarısını objektif olarak ölçmekten uzaktır.

3. Ders teftişleri için ayrılan süre öğretmenleri bütün yönleri ile tanıyıp değerlendirmeye yetmemektedir.

4. Ders teftişi yapan müfettişler, öğretmenlere gerekli rehberlik ve güdülemede bulunmamaktadırlar.

5. Öğretmenler, müfettişlerin tutum ve davranışlarından genellikle hoşnut değildirler.

6. Müfettişlerin, öğretmenleri değerlendirirken okul müdürünün etkisi altında kaldıkları genel bir kanıdır.

7. Öğretmenler, siyasal görüşlerinin kimi müfettişler tarafından bilinmesinin değerlendirmeye olumsuz etkileri olacağını sanmaktadırlar.

Ders denetiminde branş öğretmenlerine göre ortaya çıkan sorunlar ise çoğunlukla şunlardır:

1. İlköğretim müfettişlerinin, eğitim-öğretimde öğretmene yönelik olan rehberlik çalışmalarının öncelikle yapılmaması, daha çok kontrol amaçlı denetimlerin yapılması.
2. İlköğretim müfettişlerinin, öğretmenlerin eğitim-öğretim ve denetim alt sistemi hakkındaki düşüncelerini açıkça ifade etmelerine olanak tanımamaları.
3. İlköğretim müfettişlerinin, ders denetiminden önce öğretmenle bir ön görüşme yapmamaları.
4. İlköğretim müfettişlerinin, öğretmenleri yapılan denetim sonuçlarının değerlendirilmesi sürecine katmamaları.
5. İlköğretim müfettişlerinin, denetimlerde öğretmenin içinde bulunduğu sosyo-psikolojik etkenleri göz önünde bulundurmamaları.
6. İlköğretim müfettişlerinin, öğretmen başarılarının değerlendirilmesinde

çevrenin özelliklerini (eğitim düzeyi, coğrafi durum, sosyo-ekonomik koşullar) göz önünde bulundurmamaları.

7. İlköğretim müfettişlerinin, denetimlerinde çoğunlukla öğretmenin öğretim yöntemleri ile ilgili değil de plan, program vb. gibi yazılı materyalleri ile ilgilenmeleri (Özbek, 1998).

Ders denetimiyle öğretmenin sürekli değil kısa süreli en iyi edininin gözlenemeyeceği, sınıfın doğal ortamının bozulabileceği ve nesnel veri sağlanamayacağı gibi nedenlerden dolayı ders denetimine karşı çıkılmaktadır (Başar, 1995). Ancak öğretmenin sınıf içindeki durumunu belirlemenin daha iyi bir yöntemi bulunmadığından sınıf ziyaretleri bir denetim aracı olarak uzun zamandan beri kullanılmaktadır. Eğitim-öğretim çalışmalarının geliştirilmesi ve başarılı sonuçlara ulaşılması için gerekli olan bilgilerin doğrudan doğruya bir aracı olmadan elde edilmesi (Sağlam, 1985, akt. Özbek, 1998: 11), eğitim-öğretim etkinliklerinin çoğunlukla okulun kalbi olan sınıfta yer alması (Feyereisen, Fierine, Nowak, 1969, akt. Özbek, 1998: 11) ve sınıflarda kapalı kapılar ardında yapılanların yapılması gerekenler olup olmadığının bilinmesi yönünden sınıf ziyaretlerinin yerini hiçbir şey tutamamaktadır (Aydın, 1993, akt. Özbek, 1998: 11).

2.2. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Bu bölümde eğitim denetimi içinde yer alan ders denetimiyle ilgili olarak yurt içinde ve yurt dışında yapılmış olan çalışmalar aktarılmıştır.

2.2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Türkiye’de “Eğitim Sisteminde Denetim” konusunda araştırmalar 1970’li yıllarda başlamıştır.

1972 yılında **Karagözoğlu** tarafından yapılan araştırmada “Türk Eğitim Düzeyinde Bakanlık Müfettişlerinin Rolü” konusunda öğretmen ve müfettişlerin görüşleri saptanmaya çalışılmıştır. Bu araştırmada öğretmenler, denetim sisteminin müfettişlerin eğitim ve öğretim etkinliklerinin gelişmesine yardım ettiğine inanmamaktadır. Öğretmenler, ders denetim raporlarının nesnel ölçülere dayanmadığını, müfettişlerce yapılan rehberliğin yararsız ve branş bilgilerinin yetersiz olduğunu belirtirken, müfettişler kendilerini yeterli görmektedirler.

Karagözoğlu, 1977’de tamamladığı “İlköğretimde Teftiş Uygulamaları” adlı araştırmasının sonucuna göre; müfettişler yardımcı olma rehberlik etme davranışlarını çok az göstermektedirler. Teftişte, rehberlik ve yardım, değerlendirme ve rapor verme işinden sonra gelmektedir.

“Müfettişlerin Yeterlilikleri” konusunda 1978 yılında araştırma yapan **Seçkin**, müfettiş yetiştirme sorununa çözüm önerileri getirmiştir. Müfettiş, yönetici ve öğretmenlerin hizmet içinde yetiştirilmesi ve bunun yasallaşması, analiz yoluyla müfettişlerin belirlenmesi araştırmanın önerileri arasındadır.

İlköğretim müfettişlerinin yetiştirilmesiyle ilgili araştırma yapanlardan biri de **Bilir** (1982)’dir. Araştırma sonucunda, ilköğretim müfettişlerinin kendilerini teftiş teknikleri ve mevzuata hakimiyet açısından yeterli buldukları, 8 yıllık temel

eğitime geçildiğinde branş müfettişlerine ihtiyaç duyulacağını vurgulamıştır. Mevcut denetim yapı ve işleyişinin denetimin amaçlarını gerçekleştirecek nitelikte olmadığı, yeni yapı ve işleyiş modeli geliştirilmesine gerek olduğu burgularla ortaya konulmuştur.

“Eğitim Müfettişlerinin Seçimi ve Yetiştirilmesi” konulu araştırmasında **Başar** (1985), teftişin süreç ve işlemlerinde olabilecek yanılđıların en az indirilmesi için teftişi etkileyen değişkenlerin incelenmesi gerektiği üzerinde durmuştur.

Dinçer’ in 1986 yılında yaptığı “Türk Eğitim Sisteminde Denetim ve Değerlendirme” konulu araştırma; İlköğretim Müfettişlerinin sayđı ve güvenlerini yitirdiklerini, görevlerini yeterince yerine getiremediklerinden, yeniden yapılanması gerekliliğini ortaya koymuştur.

Akyüz’ n 1987 yılında yaptığı “İlköğretim Müfettişlerinin Okuma ğretiminde Yaptıkları Mesleki Yardım” konulu araştırmada, öğretmenler ilköğretim müfettişlerinin denetimlerde, kendilerine rehberlik ve mesleki yardımda bulunabilecek bilgiye sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. İlköğretim müfettişleri ise ilk okuma yazma ğretiminde kendilerinin yeterli olduklarını belirtmişlerdir.

Sarı (1987)’ de okul müdürlerinin, ilköğretim müfettişlerinden gördükleri rehberliğin derecesini tespit etmek, yapılması gereken rehberliğin yeterliliği konusunda müfettiş, yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ile köy ve şehirde görev yapan personelin görüşleri arasındaki farklılıkları belirtmek amacı ile yaptığı araştırmada okul müdürleri ve öğretmenler, ilköğretim müfettişlerinin rehberlik konusunda (hem şehir hem de köyde çalışan ğretmen ve okul müdürleri tarafından) yeterli olmadıkları görüşü ortaya çıkmıştır.

Atay (1987)’ ın, yaptığı çalışmada ilkokul ğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinden, müfettişlerin yeterlik alanlarına ilişkin beklentilerinin neler olduğunu tespit ederek sistemin iyileştirilmesi için ilgililere önerilerde

bulunmaktadır. Çalışma sonucunda, müfettişlerin yetkiden önce etkiyi kullanmaları, değerlendirilen kişiyi değerlendirmeye katmaları, denetim ilkelerin uygulanmasında tutarlı olunması, yönünde öneriler sunulmuştur.

Kapusuzoğlu, 1988’de yaptığı araştırmada 10 yıl önce Karagözoğlu (1977) ve Öz’ ün (1977) yaptığı araştırmaların bulgularıyla karşılaştırma yapmıştır. Müfettişlerin rollerine ve denetim uygulamalarına ilişkin görüşlerinin neler olduğu şöyle belirtilmiştir:

1. Öğretmenlerin birçoğu müfettişlerin, çevreleri ile ilişkilerini geliştirmede öğretmenlere hiç yardımcı olmadıkları,
2. Öğretmenlerin birçoğu müfettişlerin, eğitim öğretimle ilgili yayınları tanıtımda ve eğitimde ilgili yazı yazmaya teşvik etmedikleri,
3. Öğretmenlerin yarıdan fazlası müfettişlerin yeni ders araçlarının tanıtımı ve ders araçlarının nasıl kullanılacağını hiç göstermedikleri,
4. Öğretmenler, müfettişlerin öğrenci başarısını değerlendirmede çok az rehberlik ettikleri,
5. Öğretmenler müfettişlerin öğrenci başarısını değerlendirmede aralarında uygulama birliğinin az olduğunu,
6. Müfettişlerin değerlendirme ölçütlerini öğretmenlerle açık seçik bildirmediikleri,
7. Müfettişlerin öğretmen başarısını değerlendirilirken tarafsız davrandıklarını söylemelerine karşılık müdürler orta, öğretmenler az olduğunu,
8. Müfettiş ve öğretmenler, örnek dersler vererek bir dersin en iyi biçimde nasıl işleneceğinin hiç gösterilmediği, görüşündedirler.

Karakaya (1988), “İlköğretimde Teftiş ve Güçlükler” konulu araştırmasında;

1. İlköğretim kademesinde görevlendirilen öğretmen ve yöneticilerin, ilköğretim hedef, ilke ve amaçlarını gerçekleştirecek nitelikte olmadıkları, görev ve sorumluluklarını tam olarak yerine getirmediikleri,

2. İlköğretim kademesindeki okulları denetleyen müfettişlerin de yeterli olmadıkları belirlenmiştir.
3. İlköğretimde teftiş güçlüklerinin çoğunun, mevcut sisteminin işleyişinden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır.

Büyükkışık' ın 1989'da yaptığı araştırmada, müfettişler rehberlik etkinliklerini 'büyük ölçüde' gerçekleştiklerini ileri sürerken müdür ve öğretmenler bu etkinliklerin 'kısmen' ve 'çok az' gerçekleştirildiğini belirtmiştir.

Koçak (1991), Ayhan (1991), Bahar (1982), Karataşer (1989), Ersan (1991) yaptıkları çalışmalarda, denetimin amaç, işlev, ilkelerinin yeniden belirlenerek eğitim sistemi ile bütünlük içinde ele alınması, müfettişin yönetim kararlarına katılması, müfettişlerin alanlarında yeterli olmamalarının denetimi olumsuz etkilemesi, müfettişlerin grup olarak konaklama olanaklarının olmayışı, müfettiş başına düşen öğretmen sayısının fazla olması gibi tespitler ortaya koyarak çözüm önerileri sunmuşlardır.

Burgaz (1992), "Türk Eğitim Sisteminde Denetmenlerin Başarılarını Etkileyen Nedenler" konulu araştırmasında denetmenlerin mesleki yardım ve rehberlik rolünün yanı sıra değerlendirme rolünü de etkili bir biçimde yerine getiremedikleri ve değerlendirme rolünü rehberlik rolünden daha fazla önemsedikleri görüşüne yer verilmiştir. İncelenen araştırmalara dayanarak, denetimlerde yeterince yerine getirilmediği saptanan mesleki yardım ve rehberlik ile ilgili rol ve davranışlar, yetersiz olduğu saptanan değerlendirme rolüne ilişkin bazı rol davranışları, denetmenlerin öğreticilik rolüne ilişkin olarak uygulamada yeterince yerine getirilmediği saptanan rol davranışları belirtilmiştir. Bunların nedenleri araştırılmış, genel nedenler ve özel nedenler olarak sınıflandırılmıştır. Araştırmanın sonunda; seçilmiş dokuz denetimsel rol davranışının denetmenler ve öğretmenler tarafından "beklenen," ancak yeterince yerine getirilemeyen davranışlar olduğu saptanmış ve öneriler sunulmuştur.

Gökçe, 1994 yılında bağımsız ortaokullar ile ilköğretim okullarının ikinci kademesinde ders denetimin amaçlarının gerçekleşmesinde, denetim ilkelerine uyulma düzeylerini ortaya koymuştur. Araştırma sonucunda deneticiler genel olarak ders denetim amaçlarının ‘büyük ölçüde’ gerçekleştiğini, öğretmenler ise ‘hiç’ gerçekleştiğini belirtmiştir.

Bozkurt (1995), yaptığı araştırmada, “İlköğretim Okullarında Denetim Uygulamaları”nı değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda ders denetimi amaçlarının müfettişlerce ‘çok’, yönetici ve branş öğretmenlerince ‘orta’ sınıf öğretmenlerince ‘az’ derecede yerine getirildiği belirtilmiştir. Denetim çalışmaları sonucunda denetlenenlere müfettişlerce bilgi verilmesi, ders denetiminde kullanılan ölçülerin analiz edilerek daha somut bir şekilde ortaya konulması, çağdaş, açık ve katılımcı bir denetim yapılması konularında öneriler sunulmuştur.

Uludüz (1996), yaptığı “İlköğretim Kurumlarında Sınıf İçi Etkinliklerin Denetiminde Müfettiş Davranışları” konulu araştırmasında; müfettişlerin; ‘her zaman’ yaptıkları davranışların, öğretmenlerin planlarının uygunluna bakmaları, sınıfa girdiklerinde öğrencilere kendilerini tanıtmaları; ‘sık sık’ gösterdikleri davranışların, denetim sonrası öğretmenlerle görüşme yapılması; ‘bazen’ gösterdikleri davranışları, öğretmenlerin eksiklerini bulmaya çalışma, denetimde çevre koşullarının öğretmen performansına etkilerini dikkate alma, denetim için sınıfa girmeden önce öğretmenlerle görüşme yapılması; ‘nadiren’ gösterdikleri davranışları ise denetimi öğretmenle birlikte planlama, denetim sırasında örnek ders işleme olara tespit etmiştir.

Yılmaz (1998), “İlköğretim Okullarında Ders Teftişinde Karşılanan Sorunlar” konulu araştırmasında, ‘teftiş öncesinde’ karşılaşılan sorunlardan en yoğun olanının teftiş etkinliklerinin müfettiş ve öğretmenle birlikte planlamaması, ‘teftiş sırasında’ karşılaşılan sorunlardan en çok yaşanan ise müfettişin öğretmenleri öğrencilerinin yanında eleştirmesi, ‘teftiş sonunda’ karşılaşılan sorunlardan en çok yaşananı ise ders teftişi sonunda verilen raporların gereğince değerlendirilmediği ve

ders teftişı sonunda objektif bir değerlendirme yapılmadığıdır. Teftişte karşılaşılan genel sorunlara ilişkin sonuçlar ise; öğretmenler, her branşta yeterli kadar müfettişin olmamasını, müfettişe verilen soruşturma görevinin teftişin ve rehberlik çalışmalarıyla bağdaşmamasını, teftişle ilgili mevzuatın yetersiz olmasını, kullanılan form ve raporların standardize edilmemiş olmasını birer sorun olarak yaşamaktadırlar. Müfettişler ise teftişte ikili yapılanmanın olmasını, müfettişlikte statü ve unvan kargaşasının olmasını, müfettişliğin kariyer bir meslek olarak sayılmamasını birer sorun olarak daha fazla yaşamaktadır.

Özbek (1998), “İlköğretim İkinci Kademedeki Ders Denetim Sorunları” konusunu araştırmış, araştırma sonucunda, ilköğretim müfettişlerinin öğretmenlere rehberlik çalışmalarına öncelik vermedikleri, genel olarak öğretmenle bir ön görüşme yapmadıkları, denetimlerde öğretmenlerin sosyo - psikolojik etkenleri göz önünde bulundurmadıkları, başarı değerlendirmede çevre koşullarının göz önüne alınmadığı, müfettişler arasında uygulama birlikteliğinin olmadığı gibi bulgulara ulaşmış ve bunlarla ilgili öneriler getirmiştir.

Öztürk (1999), tarafından yapılan “İlköğretimlerde Çalışan Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Teftiş Formunda Yer Alan Ölçütlerle Değerlendirilmesi”, konulu çalışmada öğretmenler; başarılarının değerlendirilmesinde kullanılan ölçütleri yetersiz bularak, denetimlerde öğretmenin gösterdiği çaba ve ürüne yaptığı katkı ile çevre, mevcut olanaklar, ailenin yapısı, öğrencinin bireysel özellikleri gibi değişkenlerin de dikkate alınması ve değerlendirmesini sağlayacak ölçütlerin geliştirilmesi yönünde görüş belirtmişlerdir.

Kapusuzoğlu (2000), eğitim sistemi içinde denetmenlerin görevlerini başarıp başaramadıklarını belirtmek amacıyla, “Denetmenlerin Değerlendirilmesi” konulu çalışma yapmış, öğretmenlerin bu etkililiği değerlendirebilecek en iyi pozisyonda olduklarını belirterek bu yolla verilere ulaşmıştır. Çalışmayla; Öğretmenlere, ihtiyaç duyulduğunda yeterince yardım sağlanamadığı, öğretmenlerle yeterince ilgilenilmediği, denetmenlerle öğretmenler arasında diyalog sorunu

olduğu, program geliştirme konusunda denetmenlerin eğitimsel desteğe ihtiyaçları olduğu, denetmenlerin öncelikli görevlerinin öğretmenlere yardım etmek olduğunu algılama konusunda yeterli görülmedikleri gibi sonuçlara ulaşılmış ve bazı öneriler sunulmuştur.

Memişoğlu (2001), “Çağdaş Denetim İlkeleri Açısından İlköğretim Okullarında Öğretmen Denetimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi” konusunda araştırma yapmış, ilköğretim okullarında görevli müfettişlerin çağdaş denetim ilkelerine ne derecede uyduklarını saptamaya çalışmıştır. Araştırma sonucunda, denetim uygulamalarında öğretmenlere gerekli mesleki yardım ve rehberliğin sağlanması, müfettişlerin sürekli olarak kendilerini yenilemeleri ve geliştirmeleri, denetim etkinliğini arttırmak için programların hazırlanmasında öğretmenlerden görüş alınması gerektiği gibi konularda öneriler sunulmuştur.

İncelenen araştırmaların büyük bölümünde öğretmenler denetim hizmetlerinden yeterince yararlanamadıklarını ifade etmektedirler.

Araştırmaların önerileri, müfettişlerin faaliyetlerine uygun yeterlilikler kazanmalarını sağlayıcı çalışmaların yapılması, denetimde bütünlüğün sağlanması, müfettiş başına düşen öğretmen sayılarının ve müfettişlerin görev yükünün azaltılması yönünde yoğunlaşmıştır.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Reavis araştırmasında, müfettişlerin genel imajının ya otoriter ve korkutucu ya da hayalci, sınıf gerçekleri dışında olduğunu ve davranışlarının gerçekte destekleyici, yardımcı ve işbirlikçi olmadığını göstermektedir (Seçkin, 1991: 202).

Brodinsky ve **Neill** 1983'de yaptığı araştırmada, öğretmenlerden yüksek moral için müdür ve denetmenlerden bekledikleri önerilen davranışları ifade etmeleri istenmiştir. Bu önerilen davranışlardan bazıları şunlardır:

1. Sistemdeki tüm bireyler öğretmen değerlendirmesindeki ölçütler ve süreçler için ortak bir anlayışa sahiptirler.
2. Tüm bireyler bu ölçütler ve süreçlerin düzenlemedeki baskın sembollerle nasıl ilişkili olduğunu anlar; yani burada bireylerin öğretimdeki en önemli yanları yakaladıklarına dair ortak bir anlayış vardır.
3. Öğretmenler değerlendirme işleminin performanslarını geliştirmeyi sağladığını ve onları motive ettiğini, denetmenler de bu işlemin onlara eğitim yöneticiliği yapma olanağı sağladığını kavrarlar.
4. Sistemdeki tüm bireyler bu işlemin sistemdeki birçok birey için kontrol ve özerklik arasında bir denge sağlamayı başardığını kavrarlar. Bu ölçütler, insanların denetim sistemini anlama ve algıları ile ilgilidir (Sağlam, 2002: 46).

Goodlad, "Öğretim Çalışmasında" okulların daha fazla veya az yenilenmesindeki farklılığın temel nedeninin denetmen-öğretmen ilişkilerindeki güven derecesi olduğunu saptamıştır (Duke, 1987, akt. Sağlam, 2002: 49).

Portland Devlet Okulunda ilkokul öğretmeni olan **Yeager**'in raporunda, müfettişlerin hiç tanımadıkları bir öğretmen hakkında nasıl olumlu raporlar yazdıklarına bir türlü anlam veremediğini, müfettişlerin sınıfına iki kez gelip övgü dolu yorumlarda bulunduktan sonra bir yıl görünmemek üzere sınıftan ayrıldığını belirtmiştir. (Duke, 1987: 37, akt. Sağlam, 2002: 48-49)

Tanner ve **Taner** (1987)' e göre, müfettiş liderliği, öğretmenlere ne yapması gerektiğini söylemek değil, öğretmenle birlikte problem çözme sorumluluğunu paylaşmaktır. Problemlerin çözümü öğretme-öğrenme sürecinde öğretmenler tarafından kontrol edilebilecek ya da değişiklik yapılabilecek değişkenlerin üzerinde yoğunlaşma ile iyileştirilebilir. Örneğin, öğretmen öğrenci etkileşimi gibi değişkenler üzerinde müfettişle öğretmen birlikte çalışabilir ve müfettiş bu konularla ilgili kurslar, programlar organize edebilir. Müfettişler, problem alanlarını ve geliştirmenin yapılabileceği potansiyel alanları belirleyerek bu alanlarda neler yapılabileceğine

öğretmenlerle birlikte karar vermelidir. Müfettiş sadece bilgi değişimiyle değil, öğretmenin tutumlarının ve davranışlarının değişimi ile ilgilenmelidir (Has, 1998: 23).

Karant' ın 1989 yılında yapmış olduğu araştırmada, denetmenlerin, sınıf ziyaretini öğretmenle birlikte planlaması ve kararlara katılmanın öğretmenlere görevlerini yaparken iş doyumunu verdiği, yönetime katılmada hatırlanacak önemli noktanın paylaşma olduğu ortaya çıkmıştır (Yalçınkaya, 1994, akt. Sağlam, 2002: 49).

Tostensen (1991) "Eğitim Literatüründe Yer Alan Etkili Müfettiş Uygulamalarının 12 Boyutu" konulu araştırmasında 12 davranış boyutunda denetmenlerin gösterdikleri ve göstermeleri gereken rolleri etkili performans durumları saptanmıştır. Araştırmada önce 12 davranış boyutuna ilişkin müfettiş algıları saptanmış, ikinci aşamada ise müfettişlerin bu davranışları ne derece gerçekleştirdikleri ortaya konmuştur (Akış, 1999:49).

Purcell (1992), tarafından yapılan araştırmada Arkansas'daki öğretmenlerin öğretim denetimi sonucunda, öğretim kabiliyeti konusundaki yeteneklerinin geliştiğine inandıkları bulunmuştur. Araştırma sonunda, etkili öğretim programından geçmiş öğretmenlerin bu programdan geçmeyen öğretmenlere göre eğitim denetimine daha olumlu yaklaştığı saptanmıştır (Akış, 1999:51).

Rabideau (1993), tarafından yapılan ve “Öğretmenlerin Öğretimsel Denetimle İlgili Memnuniyetleri” ni araştıran çalışmada;

- a. Bir klinik modelin kullanımı,
- b. Denetçilerin uzmanlığı,
- c. Çevresel yanılğı,
- d. Sınıf özelliği,
- e. Kontrol sıklıkları,
- f. Öğretmenlerin gelişiminde denetim ve

g. Bazı demografik faktörlerle ilişkisi, Illionis lisesinde görevli 298 öğretmen üzerinde araştırılmıştır (Akış, 1999:52).

Araştırma sonucunda bu değişkenler ile öğretmenlerin doyumu arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Öğretmenler öğretim ağırlıklı denetimin kendilerinin meslekî gelişmelerine katkısı olduğunu ve iş doyumu sağlamasında etkili olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Pierson (1993), "Öğretmen Teftişi ve Değerlendirilmesi" konulu çalışmasında, öğretmen teftişi ve değerlendirilmesinin, uygulamayı nasıl etkilediğini tespit etmek için, önceden tanımlanan olay ve faktörleri incelemektedir. Bu çalışmada amaç, hangi faktörlerin, bireysel veya kombine olarak, pozitif, anlamlı ve başarılı öğretmen teftişi ve değerlendirmesini kolaylaştırdığını bulmaktır (Has, 1998: 24).

Westerman ve Smith (1993), tarafından yapılan çalışmaya göre, klinik teftiş öğretmenlerin karar verme stratejilerini geliştirmeye katkı sağlamaktadır. Teftiş süreci, öğretmenin sınıftaki performansını geliştirmeye ve öğrencinin öğrenmesini geliştirecek stratejiler geliştirmeye yardımcı olmalıdır. Burada öğretmenle müfettiş arasında meslekî bir ilişki oluşturulmalıdır. Teftişin başarısı bu ilişkinin geliştirilmesine bağlıdır. Öğretim öncesinde, öğretim sırasında ve öğretim sonunda öğretmenlerden toplanan veriler, teftiş sonrasında öğretmenlerin plânlamada, öğretimde ve değerlendirmede daha etkili hâle geldiğini göstermektedir (Has, 1998: 25).

Riordan (1995), “öğretmenlere göre en etkili katılım, müfettişlerle benzer ilgilerin, sosyal becerilerin, müfettiş ve öğretmenlerin birbirlerini tamamlayan meslekî yeterliliklerinin aynı ölçüde değer verilen ve her iki taraf içinde teşvik edici nitelikteki ilişkilerin olduğu katılımıdır” demektedir. Eğer müfettişlerle birlikte çalışmak öğretmenler için bir risk taşıyorsa, bu durumda öğretmenler müfettişler ile birlikte çalışmaya, ya da müfettişlerle birlikte çalışmaya

zaman ayırmaya isteklilik göstermemektedir. Çalışmaya katılan tüm öğretmenlere göre, karşılıklı güven ve dostça bir ilişkinin teftişin başlangıcında geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmaya göre yöneticiler, öğretmenlerin müfettişler ile birlikte çalışmalarında karşılaşacakları güçlüklerin farkında olmalıdırlar. Katılımcı teftişi teşvik edecek yöneticiler, öğretmeni geliştirme amacını gerçekleştirebilmek için birlikte çalışacağı müfettişi seçmede katkısının olabileceği bir sistem geliştirmek zorundadır. Yöneticilerin öğretmenlerin katılımını teşvik etmesi ve teftiş öncesi görüşmeler için yeterli zamanı tanınması gerekir. Öğretmenlerle birlikte çalışacak müfettişlerin de, öğretmenlerin çalışmalarında bağımsızlık ve izole olma normlarının farkında olması gerekir (Has, 1998: 25).

Santa Rita (1996), öğretmenlerin zayıf yönleri ile problemlerini gidermek amacıyla, teftişte çözüm odaklı bir model üzerinde sınıf öğretmenleri ile birlikte çalışmıştır. Çözüm odaklı modeller, yetersizliği ve problemlerin üstünde güç ve başarıyı vurgular. Teftişte çözüm odaklı model, müfettişin öğretmenlerle birlikte işbirliği yapmalarını ve koordineli bir şekilde çalışmayı esas alır. Bu nedenle, özellikle müfettişlerin, öğretmenlerle işbirliği örneklerini çok iyi tanımlamaları, onların olumlu ve üretime yönelik davranış örneklerini ortaya çıkarıp, bu davranışların dışında kalanları belirtmeleri gerekmektedir. Bu modelde, öğretmen teftiş edilmeden önce, müfettişler tarafından öğretmenlerin problemleriyle ilgili bir puanlama tablosu ve olumlu katkısının olacağına inanılan sorular hazırlanarak öğretmenlere sorulmakta ve problemleri belirlenmektedir. Daha sonra müfettişlerce, bu problemlerin çözümlenmesine yardımcı olunmakta ve öğretmenin yeni metotlar uygulaması teşvik edilmektedir. Bu modelin öğretmenlerin başarılarını artırdığı yönünde bulgular mevcuttur (Has, 1998: 26).

Sergiovanni ve Starratt (1998)'a göre, teftişin en önemli amacı öğretmenlerin gelişmelerini sağlamaktır. Bu gelişimin odak noktası öğretmenlerin bilgisini artırmak, öğretim becerilerini geliştirmek, meslekî konularda daha bilinçli karar verme yeterliklerini geliştirmek, problem çözme becerilerini geliştirmek ya da uygulama becerilerini geliştirmek olabilir. Personel geliştirme programlarının bir

parçası olarak müfettişler, öğretmenlerin geliştirilmesinde nasıl, nerede ve ne zaman sorularının cevaplarını vererek sorumluluk üstlenebilirler. Burada öğretmenin de aktif bir rol alması gerekir. Ancak son yıllarda teftiş anlayışı öğretmenin geliştirilmesi fikrinden çok, öğretmenin teşvik edilmesi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Öğretmenin nasıl teşvik edileceği sorusu ise öğretmeni merkeze almaktadır. Bu durumda, öğretmenin gelişimi, bireysel ve meslekî boyutu birlikte ele almaktadır. Sorumluluk müfettişten çok öğretmendedir (Has, 1998: 27).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmada izlenen yöntem, araştırma modeli, evren ve örneklem, bilgi toplama yöntemi ve çözümleme yöntemi açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmanın amacı, denetimle ilgili yeterlilikler açısından, ders denetim uygulamalarının öğretmen ve müfettiş gözüyle değerlendirilmesidir.

Ders denetimiyle ilgili bilgiler, kaynakların taranması ve ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkında geliştirilen anketin uygulanması ile elde edilmiştir. Bu nedenle araştırma, betimsel bir araştırmadır.

Betimsel araştırmalar geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle belirtmeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1998: 77).

3.2. Evren ve Örneklem

3.2.1. Evren

Araştırmanın evrenini, Bolu ve Düzce İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde görev yapan ve 2003–2004 Eğitim-Öğretim yılında teftiş faaliyetlerine katılan İlköğretim Müfettişleri ile Bolu ve Düzce merkez ilçe ilköğretim okullarında görev yapan sınıf ve branş öğretmenleri oluşturmuştur. Buna göre, Bolu merkez ilçede 25 ilköğretim okulu ve bu okullarda görev yapan 642 öğretmen ile Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğünde görev yapan 20 İlköğretim müfettişi; Düzce merkez ilçede ise, 26 İlköğretim Okulu ve bu okullarda görevli 655 öğretmen ile İl Milli Eğitim

Müdürlüğünde görevli 17 İlköğretim müfettişi araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

3.2.2. Örneklem

2003–2004 öğretim yılında, Bolu ve Düzce Milli Eğitim Müdürlüğünde görevli ilköğretim müfettişi sayısı 37’dir. Bu grup için ayrıca örnekleme yapılmamış, tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak uygulanan anketlerin 36’sının geri dönüşü sağlanmıştır. Buna göre müfettiş evreninin % 97.2’ sine ulaşılmıştır.

Evreni oluşturan İlköğretim Okullarında görevli öğretmen sayısının fazla olması nedeniyle hepsine ulaşmak mümkün olmadığından şans yöntemiyle belirlenen örneklem üzerinde çalışılmıştır. 2003- 2004 öğretim yılında Bolu ve Düzce merkez ilçede görevli öğretmen sayısı 1297’dir. Sayısal olarak diğer öğretmenleri de temsil etme gücüne sahip oldukları düşüncesiyle 480 öğretmen örnekleme alınmıştır. Buna göre örneklem öğretmen evreninin %37’sini oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Yöntemi

Örneklem kapsamına alınan ilköğretim okullarında görevli müfettiş ve öğretmenlerinden araştırma amaçları doğrultusunda bilgi toplamak üzere anket tekniği kullanılmıştır.

3.3.1. Veri Toplama Aracı

Bilgi toplama aracı olarak halen Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyesi olan Prof. Dr. Hüseyin Başar tarafından geliştirilen ve “Eğitim Denetçilerinin Seçilmesi ve Yetiştirilmesi” ile ilgili çalışmaya veri sağlamak amacıyla hazırlanan anket kendisiyle görüşülerek kullanılmıştır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; katılımcılara ilişkin kişisel bilgilerden, ikinci bölüm ise; “Ders denetimiyle ilgili yeterlilikler” ile ilgili 24 sorudan oluşmaktadır. Anketin güvenilirliği için yapılan hesaplama sonucu $\alpha=0.9348$ bulunmuştur. Geçerlik için uzman görüşü alınmış, ayrıca ankette yer alan maddelerin denetimle ilgili mevzuatta karşılıkları bulunarak Ek-2’de verilmiştir.

3.3.2. Verilerin Toplanması

Anketler çoğaltılarak Bolu ve Düzce’de görevli müfettiş ve ilköğretim okullarındaki öğretmenlere elden verilmiş ve yine aynı şekilde elden alınmıştır. Anketlerin dönüş oranları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1
Verilen ve Alınan Anket Sayıları ve Oranları

KATILIMCI GRUPLAR	VERİLEN ANKET	ALINAN ANKET	DÖNÜŞ ORANI
MÜFETTİŞ	37	36	%97.2
ÖĞRETMEN	600	480	%80.0
TOPLAM	637	516	%81.0

3.4. Veri Çözümleme Yöntemi

Anket aracılığıyla toplanan veriler araştırmacı tarafından bilgisayara yüklenmiştir. Yükleme işleminden sonra SPSS (Statistical Package For Social Sciences) for Windows paket programı ile verilerin istatistiksel çözümlemeleri yapılmıştır.

Anket sorularına müfettiş ve öğretmenlerce verilen yanıtların frekans, yüzde ve ortalamaları hesaplanmış, bununla ilgili tablo oluşturularak yorumlanmıştır.

Müfettiş ve öğretmenlerin kişisel özelliklerine göre ders denetim yeterliliklerine ilişkin görüşleri t- testi, Mann-Whitney U testi ve Varyans Analizi ile sınanmıştır.

Müfettişlerin ve öğretmenlerin ders denetim yeterliliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla t-testi uygulanmış, fark için ortalamalar karşılaştırılarak aralarındaki farka bakılmıştır.

Müfettiş ve öğretmenlerin “Ders denetimiyle ilgili yeterlilikler” hakkındaki görüşlerini belirten cevapların yorumlanmasında beşli derecelendirme ölçeği kullanılmış olup, puanlaması; “Hiç” 1, “Az” 2, “Orta” 3, “Çok” 4, “Tam” 5 şeklinde yapılmıştır.

Aritmetik ortalamalara göre yapılan değerlendirmelerde kullanılan ölçüt Tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2
Ortalama Puanlara Göre Derecelendirme Ölçeği

Ağırlık Puanı	Seçenek	Puan Sınırları
1	Hiç	1.00–1.79
2	Az	1.80–2.59
3	Orta	2.60–3.39
4	Çok	3.40–4.19
5	Tam	4.20–5.00

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, ilköğretim okullarında görevli öğretmen ve ilköğretim müfettişlerinden anket aracılığı ile elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgular aşağıda belirtilen başlıklar altında toplanarak yorumlanmıştır:

- a) Müfettiş ve öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler,
- b) İlköğretim müfettişlerinin ders denetimiyle ilgili denetim uygulamalarına ilişkin görüşlerine ilişkin bulgular,
- c) İlköğretim müfettişlerinin kişisel özelliklerine göre; ders denetimiyle ilgili denetim uygulamalarına ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması ile ilgili bulgular,
- d) Öğretmenlerin ders denetimiyle ilgili denetim uygulamalarına ilişkin görüşlerine ilişkin bulgular,
- e) Öğretmenlerin kişisel özelliklerine göre; ders denetimiyle ilgili denetim uygulamalarına ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması ile ilgili bulgular,
- f) Müfettiş ve öğretmenlerin görüşlerinin karşılaştırılması ile ilgili bulgular.

Yukarıda belirtilen maddelere göre, katılımcı gruplarına ilişkin veriler çizelgelerle işlenmiştir. Araştırmada, yüzde, frekans, ortalama, standart sapma, varyans analizi, Mann-Whitney U testi ve t-testine ilişkin çizelgeler ve bu çizelgelerde yer alan bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

4.1. Kişisel Özelliklere İlişkin Bulgular

Bu bölümde katılımcıların görev, cinsiyet, branş, öğrenim durumu ve mesleki kıdemlerine göre dağılımlarına ilişkin kişisel bilgiler ve açıklamalar yer almaktadır.

4.1.1. Katılımcıların Görevlere Göre Dağılımları

Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların göreve göre dağılımlarına ilişkin bilgiler Tablo 3’de yer almıştır.

Tablo 3

Katılımcıların Görevlerine Göre Dağılımları

GÖREVLER	f	%
Müfettiş	36	7
Öğretmen	480	93
Toplam	516	100.0

Tablo 3’de görüldüğü gibi deneklerin % 7’si müfettiş, % 93’ü öğretmenlerden oluşmaktadır.

4.1.2. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları

Katılımcıların cinsiyete göre dağılımlarına ilişkin bulgular Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4

Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

CİNSİYET	KATILIMCI GRUPLARI				TOPLAM	
	MÜFETTİŞ		ÖĞRETMEN			
	f	%	f	%	f	%
Bayan	4	11.1	218	45.4	222	43
Erkek	32	88.9	262	54.6	294	57
TOPLAM	36	100.0	480	100.0	516	100

Toplam katılımcı grubunun % 57'si erkek, % 43'ü bayandır. Müfettişlerin % 88.9'u erkek, % 11.1 bayandır. Öğretmenlerin ise, % 54.6'sı erkek, % 45.4'ü bayandır.

Buna göre, öğretmenlerde birbirine yakın cinsiyet değerleri, müfettişlerde erkekler lehine büyük fark göstermektedir.

4.1.3. Katılımcıların Branşlarına Göre Dağılımları

Öğretmenlerin branşlarına göre dağılımlarına ilişkin bulgular Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5

Öğretmenlerin Branşlarına Göre Dağılımları

BRANŞ	f	%
I. Kademe	305	63.5
II. Kademe	175	36.5
Toplam	480	100.0

Ankete katılan öğretmenlerin branşları incelendiğinde, % 63.5'i I.kademede, % 36.5'inin II. kademede görev yaptıkları görülmüştür.

I. kademedeki görevli öğretmenlerin çoğunluğu oluşturmaları, ilköğretim okullarında bu kademedeki öğrenci ve sınıf sayısının fazla olmasıyla açıklanabilir.

4.1.4. Katılımcıların Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımları

Müfettişlerin öğrenim durumuna göre dağılımlarına ilişkin bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Müfettişlerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımları

ÖĞRENİM DURUMU	f	%
2 veya 3 Yıllık Eğitim Enstitüsü Pedagoji Böl.	2	5.6
MEB. Hizmetiçi Eğitim Kursu	3	8.3
2 + 2 Eğt. Yönt. ve Denet. Böl. Lisans Tamaml.	10	27.8
3 + 1 Eğt. Yönt. ve Denet. Böl. Lisans Tamaml.	1	2.8
4 Yıllık Eğt. Fak. Eğt. Yönt ve Denet. Böl.	18	50.0
Yüksek Lisans	2	5.6
Toplam	36	100.0

Müfettişlerin öğrenim durumları incelendiğinde, müfettişlerin yarısının 4 yıllık Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü (%50.0), ikinci olarak da, 2+2 Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü mezunu (%27.8) olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin öğrenim durumuna göre dağılımlarına ilişkin bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7
Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımları

ÖĞRENİM DURUMU	f	%
Öğretmen Okulu	8	1.7
Eğitim Enstitüsü	98	20.4
Eğitim YO.	64	13.3
Eğitim Fakültesi	207	43.1
Diğer	103	21.5
Toplam	480	100.0

Öğretmenlerin eğitim durumları incelendiğinde ise, öğretmenleri büyük bölümünün (%43.1) Eğitim Fakültesi mezunu olduğu görülmektedir.

4.1.5. Katılımcıların Kıdemlerine Göre Dağılımları

Müfettiş ve öğretmenlerden oluşan katılımcıların kıdemlerine göre dağılımlarına ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8
Katılımcıların Kıdemlerine Göre Dağılımları

MESLEKİ KIDEM	KATILIMCI GRUPLARI				TOPLAM	
	MÜFETTİŞ		ÖĞRETMEN			
	f	%	f	%	f	%
1–5 Yıl	3	8.3	122	25.4	125	24.2
6–10 Yıl	-	-	103	21.5	103	20.0
11–15 Yıl	4	11.1	52	10.8	56	10.9
16–20 Yıl	2	5.6	56	11.7	58	11.2
21 ve Üzeri	27	75.0	147	30.6	174	33.7
Toplam	36	100.0	480	100.0	516	100.0

Tüm grup olarak incelendiğinde, müfettişlerin büyük bir bölümünün (%75.0), öğretmenlerin de %30. 6 ile 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin %25.4' ü 1-5 yıl arası kıdeme sahiptir.

4.2.Alt Problem 1

İlköğretim düzeyinde ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkında müfettiş ve öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

İlköğretimlerde ders denetimiyle ilgili yeterlilikler açısından denetim uygulamaları hakkında müfettiş ve öğretmenlerin görüşlerine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Bu bölümde müfettiş yeterliliklerine ilişkin yirmi dört madde bulunmaktadır. Bu maddelerin her biri için ayrı bir Tablo oluşturulmuştur.

Tablo 9

1. Denetimi, amaçlarına göre planlayabilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	18	50.0	13	36.1	5	13.9					36	100	4.36	.72
Öğretmen	27	5.6	95	19.8	247	51.5	87	18.1	24	5.0	480	100	3.03	.90

“Ortalamalara göre “Denetimi, amaçlarına göre planlayabilme” müfettişler için “tam” ($\bar{X}$ =4.36), öğretmenler için “orta” ($\bar{X}$ =3.03) olmaktadır.

Buna göre, ortalamalara bakıldığında katılımcıların görüşlerinin farklı olduğu görülebilmektedir. Planlamanın öğretmenle birlikte yapılmaması, öğretmene bu konuda yeterince bilgi aktarılmaması öğretmenlerdeki bu görüş farklılığına neden olabilir. Yılmaz (1998: 67)’in çalışmasında da “Ders teftişi öncesi karşılaşılan sorunlardan görece olarak en yoğun yaşananı, teftiş etkinliklerinin

müfettiş ve öğretmenlerle birlikte planlanmamasının olduğu görülmüştür” sonucu bunu desteklemektedir.

Tablo 10

2. Çevre ve okul özelliklerini saptayabilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	13	36.1	17	47.2	5	13.9	1	2.8			36	100	4.17	.77
Öğretmen	28	5.8	99	20.6	214	44.6	114	23.8	25	5.2	480	100	2.98	.94

Ortalamalara göre “Çevre ve okul özelliklerini saptayabilme” müfettişler için çok ($\bar{X}=4.17$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=2.98$) olmaktadır.

Denetimin kısa sürede tamamlanması, müfettişlerin denetim yaptıkları bölgelerde yaşamamaları çevre özelliklerini belirleyememelerinde etkili olabilir. Bu konuda yapılan diğer çalışmalarda da bu sonucu desteklemektedir. Özbek (1998: 76), “İlköğretim müfettişlerinin, çevrenin özelliklerini (eğitim düzeyi, coğrafi durum, sosyo-ekonomik koşullar) göz önünde bulundurmamaları” nı, ders denetim sorunları içinde görürken, Yılmaz (1998: 68), öğretmenlerin, “müfettişlerin çevre koşulu ve olanaklarını dikkate almamasını” birer sorun olarak yaşadıklarını belirtmektedir.

Tablo 11**3. Öğretimle ilgili nesnel bilgi saptayabilme**

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	11	30.6	15	41.7	9	25.0	1	2.8			36	100	4.00	.83
Öğretmen	20	4.2	98	20.4	219	45.6	126	26.3	17	3.5	480	100	2.97	.88

Ortalamalara göre “Öğretimle ilgili nesnel bilgi saptayabilme” müfettişler için çok ($\bar{X}=4.00$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=2.97$) olmaktadır.

Bu konuda öğretmenlerle müfettişlerin sık sık görüşmemesi, müfettişin öğretmeni yeterince tanıyacak süreye ve bilgiye sahip olmaması etken olabilir. Çünkü Kapusuzoğlu (2000: 48–49), “denetmenlerle öğretmenler arasında diyalog sorunu olduğunu ve öğretmenlerle yeterince ilgilenilmediğini ” söylerken, Burgaz (1995: 131), denetimlerde yeterince yerine getirilmediği görülen denetim rollerinin genel nedenlerinden birini “denetmenlerin öğretmenlerle açık bir iletişim kurmaktan kaçınmaları” olarak tespit etmiştir.

Tablo 12**4. Planları ve uygulamalarını denetleme**

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	18	50.0	16	44.4	2	5.6					36	100	4.44	.61
Öğretmen	79	16.5	155	32.3	157	32.7	75	15.6	14	2.9	480	100	3.44	1.03

Ortalamalara göre “Planları ve uygulamalarını denetleme” müfettişler için tam ($\bar{X}=4.44$), öğretmenler için çok ($\bar{X}=3.44$) olmaktadır.

Ders denetimlerinde, öğretmenin yazılı materyallerini incelenmesi müfettişler tarafından daha fazla önemsendiği, söylenebilir. Nitekim farklı bir çalışmada “İlköğretim müfettişlerinin, denetimlerde çoğunlukla öğretmenin plan, program gibi yazılı materyaller ile ilgilenmeleri” ders denetim sorunları (Özbek: 1998, s. 76) arasında değerlendirilmektedir.

Tablo 13

5. Ders hazırlıklarını inceleme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	16	44.4	14	38.9	4	11.1	2	5.6			36	100	4.22	.87
Öğretmen	67	14.0	146	30.4	167	34.8	79	16.5	21	4.4	480	100	3.33	1.05

Ortalamalara göre “Ders hazırlıklarını inceleme” müfettişler için tam ($\bar{X}=4.22$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=3.33$) olmaktadır.

Katılımcıların bu konuda da farklı düşündükleri ortalamalardan anlaşılmaktadır. Denetim süresinin kısıtlı olması nedeniyle, müfettişlerin ders hazırlıklarını yeterince inceleyemedikleri söylenebilir.

Tablo 14

6. Sınıfın fiziksel koşullarını inceleyebilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	19	52.8	13	36.1	3	8.3	1	2.8			36	100	4.39	.77
Öğretmen	60	12.5	145	30.2	161	33.5	96	20.0	18	3.8	480	100	3.28	1.04

Ortalamalara göre “Sınıfın fiziksel koşullarını inceleyebilme” müfettişler için tam ($\bar{X}=4.39$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=3.28$) olmaktadır.

Bu durumda müfettişler daha yüksek ortalamayla görüş belirtip sınıfın fiziksel ortamını değerlendirebildiklerini söylerken, öğretmenler yeterince değerlendirilemediği görüşündedirler. Öğretmenlerin bu görüş farklılığının nedeni, denetimlerin yıl içinde sürekli yapılmak yerine bir veya iki defa görerek bu değerlendirmenin yapılamayacağı ile ilgili olabilir.

Tablo 15

7. Araç-gereç kullanımını sağlayabilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	12	33.3	10	27.8	12	33.3	2	5.6			36	100	3.89	.95
Öğretmen	14	2.9	90	18.8	193	40.2	133	27.7	50	10.4	480	100	2.76	.97

Ortalamalara göre “Araç-gereç kullanımını sağlayabilme” müfettişler için çok ($\bar{X}=3.89$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=2.76$) olmaktadır.

Buna göre katılımcıları görüşlerine göre ortalamalarının farklı olduğu görülebilmektedir. Okullardaki araç gereç eksikliklerinin yanında, mevcut araç-gereçlerin verimli bir şekilde kullanılmadığı da söylenebilir. Bir araştırma; denetimlerde yeterince yerine getirilmediği saptanan mesleki yardım ve rehberlik ile ilgili rol davranışlarından birini de “öğretim araçlarının seçilmesinde ve kullanılmasında yardımcı olma” (Burgaz: 1995, s. 129) şeklinde belirtmiştir. Hızla gelişen teknoloji ve öğretim araç – gereçlerinin öğretmenlere yansıtılması konusunda müfettişlerden daha fazla destek beklendiği görülmektedir.

Tablo 16

8. Derse ilgi uyandırabilme durumunu ve konu-yaşam ilgisi kurmayı belirleme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	10	27.8	17	47.2	9	25.0					36	100	4.03	.74
Öğretmen	25	5.2	96	20.0	210	43.8	115	24.0	34	7.1	480	100	2.92	.96

Ortalamalara göre “Derse ilgi uyandırabilme durumunu ve konu-yaşam ilgisi kurmayı belirleme” müfettişler için tam ($\bar{X}=4.03$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=2.92$) olmaktadır.

Buna göre, müfettişler bu konuda kendilerini tam düzeyinde yeterli görürken, öğretmenler aynı görüşte değildir. Başka bir araştırmada “örnek ders vererek bir dersin en iyi biçimde nasıl işlenebileceğini göstermede, denetmenlerin öğreticilik rollerini yeterince yerine getirmedikleri saptanmıştır” (Burgaz: 1995, s. 130). Müfettişlerin yeterli gördükleri derse ilgi uyandırma konusunda, öğretmenlerin, müfettişlerden örnek ders işleme yoluyla daha fazla yardım bekledikleri görülmektedir.

Tablo 17

9. Öğretim yöntemi seçme-kullanma başarısını belirleme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	11	30.6	16	4.4	8	22.2	1	2.8			36	100	4.03	.81
Öğretmen	28	5.8	104	21.7	215	44.8	108	22.5	24	5.0	480	100	3.05	1.31

Ortalamalara göre “Öğretim yöntemi seçme-kullanma başarısını belirleme” müfettişler için çok ($\bar{X}=4.03$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=3.05$) olmaktadır.

Bu durumda katılımcıların görüşleri arasında farklılık olduğu görülebilmektedir. Bu konuyla ilgili çalışmasında Yavuz (1995: 78), “denetmenlerin en az dikkat ettikleri etkinliklerden birinin de amaca yönelik öğretim ve ders verme yöntemleri” olduğu sonucuna ulaşmıştır. Buna göre, öğretmenlerin öğretim yöntemlerinin tanıtımı ve uygulanmasına ilişkin daha fazla yardım bekledikleri söylenebilir.

Tablo 18

10. Dersteki konuşma ve davranışların yerindeliğini belirleme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	15	41.7	18	50.0	3	8.3					36	100	4.33	.63
Öğretmen	31	6.5	111	23.1	209	43.5	103	21.5	26	5.4	480	100	3.04	.96

Ortalamalara göre “Dersteki konuşma ve davranışların yerindeliğini belirleme” müfettişler için tam ($\bar{X}=4.33$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=3.04$) olmaktadır.

Buna göre, katılımcıların görüşleri arasında ortalamalara göre farklılık olduğu görülebilmektedir. Müfettişlerin sınıfın doğal üyesi olmaması, öğretmenin ve öğrencilerin kendilerini rahat hissetmemeleri, ders denetimi sırasında davranışların her zamankinden farklı olmasına neden olabilir. Bu da müfettişlerin bu konuda doğru tespit yapmasını engelleyebilir.

Tablo 19

11. Bireysel farkların gözetilmesini saptayabilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	12	33.3	15	41.7	9	25.0					36	100	4.08	.77
Öğretmen	15	3.1	89	18.5	173	36.0	148	30.8	54	11.3	480	100	2.82	2.54

Ortalamalara göre “Bireysel farkların gözetilmesini saptayabilme” müfettişler için çok ($\bar{X}=4.08$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=2.82$) olmaktadır.

Buna göre katılımcıların bu konuda farklı düşündükleri söylenebilir. Bununla ilgili başka araştırmalar da öğretmenlerin bu konularda sorunlar yaşadığını ortaya koymaktadır. Özbek (1998: 76), “İlköğretim müfettişlerinin, denetimlerde öğretmenlerin içinde bulunduğu sosyo-psikolojik etkenleri göz önünde bulundurmamalarını” ders denetim sorunları arasında görürken, Yılmaz (1998: 68), “öğretmenler, müfettişlerin öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları dikkate almamasını sorun olarak yaşamaktadır” demektedir.

Tablo 20

12. Konuyu öğretebilme başarısını belirleyebilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	21	58.3	10	27.8	5	13.9					36	100	4.44	.73
Öğretmen	26	5.4	88	18.3	204	42.5	128	26.7	34	7.1	480	100	2.88	.97

Ortalamalara göre “Konuyu öğretebilme başarısını belirleyebilme” müfettişler için tam ($\bar{X}=4.44$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=2.88$) olmaktadır.

Ortalamalara göre katılımcıların bu konuda görüş farklılığı içinde oldukları söylenebilir. Buna göre öğretmenler başarının belirlenmesiyle ilgili yetersizlikler olduğunu belirtirken, müfettişler aynı düşüncede değildir. Bu konuyla ilgili öğretmen başarısını belirleme de denetim sürelerinin yetersiz olduğu söylenebilir. Diğer araştırmalarda da öğretmenlerin benzer değerlendirmelerine rastlanmaktadır. Burgaz (1995:129), “araştırmalarla yetersiz olduğu saptanan değerlendirme rolüne ilişkin rol davranışlarından biri, eğitim ve öğretimin verimini ölçmek suretiyle öğretmenlerin çalışmalarını ve okulun işleyişini değerlendirmedir” derken, bunun nedenlerinden birini “denetmenlerin okulda geçirdikleri süreyi etkili olarak kullanamamaları” (Burgaz: 1995, s. 131) olduğunu belirtmektedir.

Tablo 21

13. Ders dışı etkinliklerini belirleyebilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	10	27.8	14	38.9	8	22.2	4	11.1			36	100	3.83	.97
Öğretmen	17	3.5	74	15.4	161	33.5	150	31.3	78	16.3	480	100	2.59	1.04

Ortalamalara göre “Ders dışı etkinliklerini belirleyebilme” müfettişler için çok ($\bar{X}=3.83$), öğretmenler için az ($\bar{X}=2.59$) olmaktadır.

Bu konuda da katılımcıların benzer düşünmedikleri görülmektedir. Denetim süresinin sınırlı olması, birçok olumsuz sonucu ortaya çıkardığı gibi bu durumun nedenleri arasında önemli ölçüde etkilidir, denebilir. Nitekim Yalçın (2001: 74), “okullarda geçen denetim süresi yetersizdir ve ilköğretim müfettişleri, denetim süresinin yetersizliğinin, denetimin niteliğini düşürdüğünü ve gidilen okullarda süre yetersizliğinden çoğu zaman beklenen nitelikte denetim yapılmadığından yakınmaktadırlar” derken, Köklü (1996: 267), etkili denetim için

“öğretmenin denetiminde sürenin sınırlı tutulmaması, her denetmene düşen öğretmen sayısının azaltılması gerektiğini savunmaktadır.

Tablo 22

14. Dersi birlikte özetleyip değerlendirme başarısını belirleyebilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	10	27.8	17	47.2	6	16.7	3	8.3			36	100	3.94	.89
Öğretmen	22	4.6	83	17.3	191	39.8	130	27.1	54	11.3	480	100	2.77	1.01

Ortalamalara göre “Dersi birlikte özetleyip değerlendirme başarısını belirleyebilme” müfettişler için çok ($\bar{X}=3.94$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=2.77$) olmaktadır.

Bu durumda katılımcıların görüşlerinin ortalamalarına göre görüşlerinde farklılık olduğu görülmektedir.

Tablo 23

15. Derste sınıfın bir üyesi gibi olabilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	21	58.3	11	30.6	4	11.1					36	100	4.47	.70
Öğretmen	24	5.0	75	15.6	135	28.1	136	28.3	110	22.9	480	100	2.51	1.15

Ortalamalara göre “Derste sınıfın bir üyesi gibi olabilme” müfettişler için tam ($\bar{X}=4.47$), öğretmenler için az ($\bar{X}=2.51$) olmaktadır.

Bu konuda ortalamalara göre önemli görüş farklılığı olduğu söylenebilir. “ABD’de yapılan bir araştırmanın sonucuna göre, çocuklar müfettişten çekinmektedirler (Sağlam: 1975, ss. 25–26). Müfettişin denetim amaçlı olarak

sınıfta bulunmasının sınıfın doğal üyesi gibi görünmesinde engel oluşturduğu söylenebilir.

Tablo 24

16. Ödevlerin uygunluğunu belirleyebilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	5	13.9	19	52.8	11	30.6	1	2.8			36	100	3.78	.72
Öğretmen	18	3.8	64	13.3	178	37.1	152	31.7	68	14.2	480	100	2.61	1.01

Ortalamalara göre “Ödevlerin uygunluğunu belirleyebilme” müfettişler için çok ($\bar{X}=3.78$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=2.61$) olmaktadır.

Müfettişlerin öğrenci ve sınıfı iyi tanması yapılan etkinliklerin ve verilen ödevlerin uygunluğunu belirlemede önemli bir unsurdur. Ancak yukarıda 11. madde de değerlendirildiği gibi öğretmenler bu konuda müfettişlerden farklı düşünmektedirler.

Tablo 25

17. Öğrenciyi değerlendirme başarısını saptayabilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	14	38.9	13	36.1	7	19.4	2	5.6			36	100	4.08	.91
Öğretmen	22	4.6	77	16.0	185	38.5	146	30.4	50	10.4	480	100	2.74	1

Ortalamalara göre “Öğrenciyi değerlendirme başarısını saptayabilme” müfettişler için çok ($\bar{X}=4.08$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=2.74$) olmaktadır.

Bu durumda katılımcıların görüşlerinin ortalamalarına göre farklı olduğu görülebilmektedir. Müfettişler öğretmenin değerlendirme başarısını belirleyebildikleri düşüncesindeyken, öğretmenler farklı düşünmektedirler.

Tablo 26

18. Branş ve sınıf öğretmenleri arasındaki işbirliğini saptayabilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	11	30.6	11	30.6	8	22.2	6	16.7			36	100	3.75	1.08
Öğretmen	19	4.0	61	12.7	157	32.7	155	32.3	88	18.3	480	100	2.52	1.05

Ortalamalara göre “Branş ve sınıf öğretmenleri arasındaki işbirliğini saptayabilme” müfettişler için çok ($\bar{X}=3.75$), öğretmenler için az ($\bar{X}=2.52$) olmaktadır.

Katılımcıların bu maddeyle ilgili görüşleri arasında ortalamaya göre fark olduğu söylenebilir. Okullardaki eğitim faaliyetlerinin bir bütün olarak ele alınmaması işbirliğini sağlamada zorluklar ortaya çıkarabilir. Öğretmenler arasında işbirliğinin sağlanması konusunda, müfettişlerin daha etkili olmalarını beklemektedir, denilebilir. Nitekim Yılmaz (1998: 69) çalışmasında, “öğretmenlerin, ders teftişi sonunda zümre öğretmenler toplantısı düzenlenmemesini bir sorun olarak yaşadıklarını” belirtmektedir.

Tablo 27

19. Öğrenci ve diğer personelle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme

GRUP	SEÇENEKLER							
	Tam	Çok	Orta	Az	Hiç	TOPLAM		

	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	S
Müfettiş	10	27.8	11	30.6	11	30.6	4	11.1			36	100	3.75	1
Öğretmen	22	4.6	62	12.9	171	35.6	148	30.8	77	16.0	480	100	2.59	1.05

Ortalamalara göre “Öğrenci ve diğer personelle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme” müfettişler için çok ($\bar{X}=3.75$), öğretmenler için az ($\bar{X}=2.59$) olmaktadır.

Bu maddede de, ortalamaya göre müfettişlerle öğretmenlerin benzer düşünmedikleri görülmektedir. Bu konuda öğretmenler müfettişlerin yeterliliğini “az” olarak belirtmektedirler. Bir başka araştırmada da “denetmenlerin en az dikkat ettiği etmenlerden biri de bireylerarası ilişki” (Yavuz: 1995, s.78) olduğunu vurgulamaktadır.

Tablo 28

20. Sınıf öğretmenliği çalışmalarını izleyebilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	21	58.3	12	33.3	2	5.6	1	2.8			36	100	4.47	.74
Öğretmen	26	5.4	116	24.2	163	34.0	135	28.1	39	8.1	480	100	2.99	2.14

Ortalamalara göre “Sınıf öğretmenliği çalışmalarını izleyebilme” müfettişler için tam ($\bar{X}=4.47$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=2.99$) olmaktadır.

Bu konuda müfettişler kendilerini tam düzeyinde yeterli görürken öğretmenler aynı görüşte değildir. Diğer araştırmalarda da, öğretmenlerin görüşlerini destekler sonuçlara rastlanmaktadır. “Araştırmalarla yetersiz olduğu saptanan değerlendirme rolüne ilişkin rol davranışlarından birinin, eğitim ve öğretimin verimini ölçmek suretiyle öğretmenlerin çalışmalarını ve okulun işleyişini değerlendirme” (Burgaz: 1995, s. 129) olduğu saptanmıştır.

Tablo 29

21. Eğitsel kol çalışmalarını izleyebilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	12	33.3	11	30.6	6	16.7	5	13.9	2	5.6	36	100	3.72	1.23
Öğretmen	19	4.0	108	22.5	147	30.6	144	30.0	61	12.7	480	100	2.79	1.38

Ortalamalara göre “Eğitsel kol çalışmalarını izleyebilme” müfettişler için çok ($\bar{X}=3.75$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=2.79$) olmaktadır.

Görüş farklılığı görülen bu maddede öğretmenler, müfettişlerin eğitsel kol çalışmalarını istenen düzeyde gerçekleştiremedikleri görüşündedirler. Diğer bir araştırmada da “denetimlerde yeterince yerine getirilmediği saptanan mesleki yardım ve rehberlik ile ilgili rol ve davranışlardan birisinin de, eğitsel kol ve eğitsel etkinliklerle ilgili çalışmalarda öğretmenlere yardımcı olmak” (Burgaz: 1995, s. 129) olduğunu vurgulamaktadır.

Tablo 30

22. Veliler ve çevreyle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	8	22.2	11	30.6	13	36.1	4	11.1			36	100	3.64	.96
Öğretmen	12	2.5	59	12.3	136	28.3	158	32.9	115	24.0	480	100	2.36	1.05

Ortalamalara göre “Veliler ve çevreyle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme” müfettişler için çok ($\bar{X}=3.64$), öğretmenler için az ($\bar{X}=2.36$) olmaktadır.

Katılımcıların bu maddeyle ilgili görüşlerinde ortalamaya göre farklılık görülmektedir. Öğretmenlerin bu konuda müfettişlere göre olumsuz düşündükleri söylenebilir. Müfettişlerin mesleki yardım ve rehberlik rolü ile ilgili olarak yapılan

bir çalışmada, müfettişlerin “çevre ile ilişkiler geliştirme de yetersiz kaldıkları” (Vickers, 1989, akt. Burgaz: 1995, s. 128) vurgulanmaktadır.

Tablo 31

23. Branş-sınıf öğretmenler kurulunda denetim sonrası genel değerlendirme yapabilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	19	52.8	10	27.8	6	16.7	1	2.8			36	100	4.31	.86
Öğretmen	40	8.3	109	22.7	159	33.1	118	24.6	54	11.3	480	100	2.92	1.12

Ortalamalara göre “Branş-sınıf öğretmenler kurulunda denetim sonrası genel değerlendirme yapabilme” müfettişler için tam ($\bar{X}=4.31$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=2.92$) olmaktadır.

Bu konudaki görüş farklılığından öğretmenlerin denetim sonrasında yapılan toplantılarda yapılan değerlendirmeyi yeterli bulmadıkları söylenebilir. Nitekim bir diğer araştırmada da “öğretmenlerin, ders teftişi sonunda yapılan değerlendirmelerde dersin özelliklerine uygun formların geliştirilmemiş olmasını, ders teftişi sonunda objektif bir değerlendirme yapılmamasını, ders teftişi sonunda yapılan toplantılarda öğretmenlerin eğitim öğretim çalışmaları üzerindeki görüşlerini serbestçe açıklamalarına izin verilmemesini, bir sorun olarak yaşadıklarını” (Yılmaz 1998: 69) belirttiklerini ifade etmektedir.

Tablo 32

24. Ders ve öğretmeni değerlendirip raporlayabilme

GRUP	SEÇENEKLER													
	Tam		Çok		Orta		Az		Hiç		TOPLAM		$\bar{X}$	S
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Müfettiş	21	58.3	13	36.1			2	5.6			36	100	4.47	.77
Öğretmen	51	10.6	120	25.0	182	37.9	87	18.1	40	8.3	480	100	3.11	1.09

Ortalamalara göre “Ders ve öğretmeni değerlendirip raporlayabilme” müfettişler için tam ($\bar{X}=4.47$), öğretmenler için orta ($\bar{X}=3.11$) olmaktadır.

Bu durumda öğretmenlerin değerlendirme raporlarını yeterince iyi bulmadıkları söylenebilir. Ayrıca raporlardaki önerilerin uygulanması ile ilgili sorunlar yaşandığı başka araştırmalarda da görülmektedir. Bir araştırma da, öğretmenlerin müfettişin ders teftişi sonunda öğretmenle görüşmemesini, ders teftişi sonunda önerilen düzeltici ve geliştirici önlemlerin alınıp alınmadığının incelenmemesini bir sorun olarak yaşadıklarını” (Yılmaz 1998: 69) ortaya koymaktadır.

4.3. Alt Problem 2

İlköğretim düzeyinde müfettişlerinin kişisel özelliklerine (cinsiyetlerine, öğrenim durumlarına, kıdemlerine) göre, ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkındaki görüşleri anlamlı bir fark göstermekte midir?

a) İlköğretim müfettişlerinin Cinsiyet değişkenine göre, ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkındaki görüşleri arasında bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmıştır. 32 Erkek, 4 Bayan, toplam 36 katılımcı ile yapılan Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 33’de sunulmuştur.

Tablo 33

Müfettişlerin Cinsiyete Göre, Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Arasındaki Fark

(Mann-Whitney U testi)

	N	Ortalama Derece	Toplam Derece	Mann Whitney U	P Değeri
Bayan	4	19.50	78		
Erkek	32	18.38	588		
Toplam	36			60.00	0.840

Müfettişler arasında cinsiyet değişkenine göre fark olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre Tablo 33 incelendiğinde, $P=0.840 > 0.05$ olduğundan anlamlı fark bulunmamıştır. Bu da müfettişlerin cinsiyet değişkenine göre; ders denetimiyle ilgili yeterlilikler açısından benzer düşündüklerini göstermektedir. Başka bir ifade ile cinsiyet değişkeninin müfettişlerin görüşleri üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

b) İlköğretim müfettişlerinin Öğrenim Durumu göre, denetimle ilgili yeterlilikler hakkındaki görüşleri arasında bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan Varyans Analizi sonuçları Tablo 34’de sunulmuştur.

Tablo 34

Müfettişlerin Öğrenim Durumlarına Göre, Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Arasındaki Fark (Tek Yönlü Varyans Analizi)

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	P Değeri
Gruplar Arası	1.542	5	0.308	0.900	0.494
Grup İçi	10.282	30	0.343		
Toplam	11.824	35			

Grup	N	$\bar{X}$	S
Eğitim Enstitüsü Pedagoji Böl.	2	4,2917	,8839
MEB. Hizmet içi Eğitim Kursu	3	4,1667	,3975
2 + 2 EYD. Lisans Tamamlama	10	4,2000	,5496

3 + 1 EYD. Lisans Tamamlama	1	3,5000	,
4 Yıllık EYD. Lisans	18	3,9931	,6117
Yüksek Lisans	2	4,7292	,3241
TOPLAM	36	4,1088	,5812

Müfettişler arasında öğrenim durumu değişkenine göre fark olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucuna göre Tablo 34 incelendiğinde; 3-32 serbestlik derecesi ve 0.05 anlamlılık düzeyinde, ilköğretim müfettişlerinin ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu değer 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark göstermemektedir ($F=0.900<2.50$; $P=0.494>0.05$)

Bu durumda, öğrenim durumu değişkenine göre müfettişlerin, ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle öğrenim durumu değişkeninin müfettişlerin görüşleri üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

Müfettişlerin öğrenim durumuna göre yapılan grupların ders denetimleriyle ilgili algılarının ayrı ayrı aritmetik ortalaması hesaplanmış ve ortalamaların tablo 2’de verilen değerlendirme ölçeğindeki 3.40–4.19 ve 4.20–5.00 sınırları arasında kaldığı görülmüştür. Buna göre farklı öğrenim seviyesindeki müfettişler, ders denetim yeterliliklerini “çok” ve “tam” düzeyde gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir.

c) İlköğretim müfettişlerinin Kıdem değişkenine göre, ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkındaki görüşleri arasında bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan Varyans Analizi sonuçları Tablo 35’de sunulmuştur.

Tablo 35

Müfettişlerin Mesleki Kıdemlerine Göre, Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Arasındaki Fark (Tek

Yönlü Varyans Analizi)

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	P Değeri
Gruplar Arası	0.493	3	0.164	0.464	0.710
Grup İçi	11.331	32	0.354		
Toplam	11.824	35			

Grup	N	$\bar{X}$	S
1-5 Yıl	3	3,7500	,5204
11-15 Yıl	4	4,1563	,1042
16-20 Yıl	2	3,9583	,4714
21 ve Üzeri	27	4,1528	,6365
TOPLAM	36	4,1088	,5812

Müfettişler arasında mesleki kıdem değişkenine göre fark olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucuna göre Tablo 35 incelendiğinde 3–32 serbestlik derecesi ve 0.05 anlamlılık düzeyinde, ilköğretim müfettişlerinin ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F=0.464<2.65$; $P=0.710>0.05$).

Başka bir ifadeyle mesleki kıdem değişkeninin müfettişlerin görüşleri üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

Müfettişlerin mesleki kıdemlerine göre yapılan grupların ders denetimleriyle ilgili algılarının ayrı ayrı aritmetik ortalaması hesaplanmış ve ortalamaların tablo 2’de verilen değerlendirme ölçeğindeki 3.40–4.19 sınırı arasında kaldığı görülmüştür. Buna göre farklı öğrenim kıdemlerindeki müfettişler, ders denetim yeterliliklerini “çok” düzeyde gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir.

4.4. Alt Problem 3

İlköğretim düzeyinde öğretmenlerin kişisel özelliklerine (Cinsiyetlerine, Branşlarına, Öğrenim durumlarına, Kıdemlerine) göre, ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkındaki görüşleri anlamlı bir fark göstermekte midir?

a) İlköğretim öğretmenlerin Cinsiyet değişkenine göre, denetimle ilgili yeterlilikler hakkındaki görüşleri arasında bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla t-testi yapılmıştır. Yapılan t-testi sonuçları Tablo 36’da sunulmuştur.

Tablo 36

Öğretmenlerin Cinsiyete Göre, Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Arasındaki Fark (t-testi tablosu)

Cinsiyet	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Ortalamanın Standart Hatası	t Değeri	P Değeri
Bayan	218	2.7410	0.7204	4.879E-02	-3.751	0.346
Erkek	262	2.9862	0.7067	4.366E-02		

Öğretmenler arasında cinsiyet değişkenine göre fark olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan t-testi sonucuna göre Tablo 36 incelendiğinde hesaplanan $t = -3.751$ değeri, tablo t değerinden (1.96) büyük olduğundan fark bulunmuştur.

Buna göre, ders denetim yeterlilikleri konusunda müfettişleri erkek öğretmenler, bayan öğretmenlere göre daha yeterli görmektedir.

b) İlköğretim öğretmenlerin Branş değişkenine göre, denetimle ilgili yeterlilikler hakkındaki görüşleri arasında bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla t-testi yapılmıştır. Yapılan t-testi sonuçları Tablo 37’de sunulmuştur.

Tablo 37

Öğretmenlerin Branşlarına Göre, Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Arasındaki Fark (t-testi tablosu)

Branş	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Ortalamanın Standart Hatası	t Değeri	P Değeri
I. Kademe	305	2.9105	0.7708	4.414E - 02	1.430	0.026
II. Kademe	175	2.8126	0.6269	4.739E - 02		

Öğretmenler arasında branş değişkenine göre fark olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan t-testi sonucuna göre Tablo 37 incelendiğinde hesaplanan $t = 1.430$ değeri, tablo t değerinden (1.96) küçük olduğundan fark yoktur. Buna göre,

öğretmenlerin branş değişkenine göre; ders denetim yeterlilikleriyle ilgili olarak benzer düşündükleri görülmektedir. Başka bir ifade ile branş değişkeninin öğretmenlerin görüşleri üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

c) İlköğretim öğretmenlerin Öğrenim Durumu değişkenine göre, denetimle ilgili yeterlilikler hakkındaki görüşleri arasında bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan Varyans Analizi sonuçları Tablo 38’de sunulmuştur.

Tablo 38
Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre, Ders Denetimiyle İlgili
Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Arasındaki
Fark (Tek Yönlü Varyans Analizi)

Veri Grupları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	P Değeri
Gruplar Arası	2.748	4	0.687	1.319	0.262
Grup İçi	247.349	475	0.521		
Toplam	250.097	479			

GRUP	N	$\bar{X}$	S
Öğretmen Okulu	8	2,8750	,6550
Eğitim Enstitüsü	98	3,0153	,8634
Eğitim Yüksek Okulu	64	2,8730	,6551
Eğitim Fakültesi	207	2,8492	,6270
Diğer	103	2,7937	,7923
TOPLAM	480	2,8748	,7226

Öğretmenler arasında öğrenim durumu değişkenine göre fark olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucuna göre

Tablo 38 incelendiğinde; $P=0.262$ bulunmuştur. Bu değer 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark göstermemektedir ($P=0.262 > 0.05$) (4–475 serbestlik derecesinde $F=2.37 > 1.319$).

Bu durumdan, öğrenim durumu değişkenine göre öğretmenlerin ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkındaki görüşleri arasında bir farklılık ortaya çıkmadığı anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin öğrenim durumuna göre yapılan grupların ders denetimleriyle ilgili algılarının ayrı ayrı aritmetik ortalaması hesaplanmış ve ortalamaların tablo 2’de verilen değerlendirme ölçeğindeki 2.60–3.39 sınırları arasında kaldığı görülmüştür. Buna göre farklı öğrenim seviyesindeki öğretmenler, ders denetim yeterliliklerinin “orta” düzeyde gerçekleştirdiğini belirtmişlerdir.

- e) İlköğretim öğretmenlerin Kıdem değişkenine göre, denetimle ilgili yeterlilikler hakkındaki görüşleri arasında bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Yapılan Varyans Analizi sonuçları Tablo 40’da sunulmuştur.

Tablo 39

Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre, Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri Arasındaki Fark (Tek Yönlü Varyans Analizi)

Veri Grupları	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	P Değeri
Gruplar Arası	4.319	4	1.080	2.087	0.081
Grup İçi	245.778	475	0.517		
Toplam	250.097	479			

Grup	N	$\bar{X}$	S
1-5 Yıl	122	2,7773	,5432
6-10 yıl	103	2,7820	,6827
11-15 Yıl	52	2,8766	,5993
16-20 Yıl	56	2,9635	,7223
21 ve Üzeri	147	2,9864	,8895

TOPLAM	480	2,8748	,7226
--------	-----	--------	-------

Öğretmenler arasında mesleki kıdem değişkenine göre fark olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucuna göre Tablo 39 incelendiğinde; $P=0.081$ bulunmuştur. Bu değer 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark göstermemektedir ($P=0.081 > 0.05$) (4–475 serbestlik derecesinde $F=2.37 > 2.087$).

Buna göre, mesleki kıdem değişkenine göre öğretmenlerin ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkındaki görüşlerinin benzer olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre yapılan grupların ders denetimleriyle ilgili algılarının ayrı ayrı aritmetik ortalaması hesaplanmış ve ortalamaların tablo 2’de verilen değerlendirme ölçeğindeki 2.60–3.39 sınırları arasında kaldığı görülmüştür. Buna göre farklı kıdemlerdeki öğretmenler, ders denetim yeterliliklerinin “orta” düzeyde gerçekleştirdiğini belirtmişlerdir.

4.5. Alt Problem 4

İlköğretim düzeyinde ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkında müfettiş ve öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?

İlköğretimlerde ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkında müfettiş ve öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığını anlamak amacıyla t-testi yapılmıştır. Yapılan t-testi sonuçları Tablo 40’da sunulmuştur.

Tablo 40

Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamalarına İlişkin Müfettiş ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Karşılaştırılması (t-testi tablosu)

Meslek	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Ortalamanın Standart Hatası	t Değeri	P Değeri
Müfettiş	36	4.1088	0.5812	9.687E-02	10.003	0.138
Öğretmen	480	2.8748	0.7226	3.298E-02		

Ders denetimiyle ilgili yeterlilikler açısından denetim uygulamalarına ilişkin yapılan t-testi sonucuna göre Tablo 40 incelendiğinde hesaplanan $t = 10.003$ değeri, tablo değerinden (1.96) büyük olduğundan fark vardır.

Ders denetim yeterlilikleri konusunda müfettişler öğretmenlere göre daha yeterli olduklarını düşünmektedirler.

BÖLÜM V

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine uygun olarak varılan sonuçlar ile bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler sunulmuştur.

5.1.Kişisel Bilgilere İlişkin Sonuçlar:

Araştırma Bolu ve Düzce merkez ilçede bulunan ilköğretim okullarında görevli öğretmenler ile Bolu ve Düzce Milli Eğitim Müdürlüklerinde görevli ilköğretim müfettişleri arasında yapılmıştır.

Araştırmaya katılan katılımcıların % 7'si müfettiş, % 93'ü öğretmendir.

Toplam katılımcıların % 43'ü kadın, % 57'si erkektir. Müfettişlerin % 11.1'i kadın, % 88.9'u erkektir. Öğretmenlerin % 45.4'ü kadın, % 54.6'sı erkektir.

Öğretmenlerin % 63.5'i I. kademededir, % 36.5 II. kademededir görev yapmaktadır.

Müfettişlerin % 5.6'sı 2 veya 3 Yıllık Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü, % 8.3'ü MEB. Hizmet içi Eğitim Kursu, % 27.8'i 2 + 2 Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü Lisans Tamamlama, % 2.8'i 3 + 1 Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü Lisans Tamamlama, % 50'si 4 Yıllık Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü, % 5.6'sı Yüksek Lisans mezunudur. Öğretmenlerin ise, % 1.1'i Öğretmen Okulu, % 20.4'ü Eğitim Enstitüsü, % 13.3'ü Eğitim Yüksek Okulu, % 43.1'i Eğitim Fakültesi, % 21.5'i diğer okul mezunlarından oluşmaktadır.

Toplam katılımcı grubunun % 24.2'si 1-5 yıl, % 20'si 6-10 yıl, % 10.9'u 11-15 yıl, % 11.2'si 16-20 yıl, % 33.7'si 21 ve üzeri yıllık kıdeme sahiptir. Müfettişlerin % 8.3'ü 1-5 yıl, % 11.1'i 11-15 yıl, % 5.6'sı 16-20 yıl, % 75'i 21 ve üzeri yıllık kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin % 25.4'ü 1-5 yıl, % 21.5'i 6-10 yıl, % 10.8'i 11-15 yıl, % 11.7'si 16-20 yıl, % 30.6'sı 21 ve üzeri yıllık kıdeme sahiptir.

5.2.Alt Problemlere ilişkin Sonuçlar:

1) İlköğretim düzeyinde müfettişlerin ders denetimiyle ilgili yeterlilikleri konusunda müfettiş ve öğretmen görüşlerini yansıtan sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

1.1. Denetimi, amaçlarına göre planlayabilme: Müfettişler, bu boyutun “tam” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda, müfettişler öğretmenlere kıyasla kendilerini daha yeterli görmektedirler.

1.2. Çevre ve okul özelliklerini saptayabilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “çok” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda, öğretmenlere göre çevre ve okul özelliklerinin belirlenmesi müfettişlere kıyasla daha az yeterlidir.

1.3. Öğretimle ilgili nesnel bilgi saptayabilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “çok” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini ifade

etmişlerdir. Buna göre, öğretmenler açısından, öğretimle ilgili nesnel bilgiler tam olarak saptanamamaktadır.

1.4. Planları ve uygulamalarını denetleme: Müfettişler, bu yeterliliğin “tam” düzeyinde, öğretmenler ise “çok” düzeyinde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda, her iki katılımcı grup da planları ve uygulamaları denetlemede müfettişlerin yeterli bulmaktadırlar.

1.5. Ders hazırlıklarını inceleme: Müfettişler, bu yeterliliğin “tam” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Buna göre, öğretmenler ders hazırlıklarının yeterince incelenmediğini, müfettişlerin ise yeterli inceleme yapıldığını düşündükleri söylenebilir.

1.6. Sınıfın fiziksel koşullarını inceleyebilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “tam” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Buna göre, öğretmenler sınıfın fiziksel koşullarının yeterince incelenmediğini, müfettişlerin ise yeterli inceleme yapıldığını düşündükleri söylenebilir.

1.7. Araç-gereç kullanımını sağlayabilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “çok” düzeyinde, öğretmenler “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda, öğretmenlerin araç-gereç kullanımının yeterince sağlanamadığını, müfettişlerin ise sağlanabildiğini düşündükleri söylenebilir.

1.8. Derse ilgi uyandırabilme durumunu ve konu-yaşam ilgisi kurmayı belirleme: Müfettişler, bu yeterliliğin “tam” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda, derse ilgi uyandırabilme durumunu ve konu-yaşam ilgisi kurmayı belirlemede, müfettişlere kıyasla öğretmenler bu konuda müfettişleri daha az yeterli bulmaktadırlar.

1.9. Öğretim yöntemi seçme-kullanma başarısını belirleme; Müfettişler, bu yeterliliğin “çok” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda, öğretim yöntemi seçme-kullanma başarısını müfettişler öğretmenlere göre daha yeterli bulmaktadırlar.

1.10. Dersteki konuşma ve davranışların yerindeliliğini belirleme: Müfettişler, bu yeterliliğin “tam” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda, dersteki konuşma ve

davranışların yerindeliğini belirlemede öğretmenlere göre sorunlar varken, müfettişler bu konuda gerekli yeterliliğe sahip oldukları görüşündedirler, denebilir.

1.11. Bireysel farkların gözetilmesini saptayabilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “çok” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda, bireysel farkların gözetilmesini saptayabilmede öğretmenlere göre müfettişler bu konuda gerekli yeterliliğe sahip olduklarını belirtmektedirler.

1.12. Konuyu öğretebilme başarısını belirleyebilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “tam” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda öğretmenlere göre konuyu öğretebilme başarısı tam olarak belirlenemezken, müfettişlere göre belirlenebilmektedir.

1.13. Ders dışı etkinliklerini belirleyebilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “çok” düzeyinde, öğretmenler ise “az” düzeyinde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda öğretmenler, ders dışı etkinliklerin tespit edilemediğini düşünürken, müfettişler ise yeterli derecede belirlendiğini belirtmektedirler.

1.14. Dersi birlikte özetleyip değerlendirme başarısını belirleyebilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “çok” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda, dersi birlikte özetleyip değerlendirme başarısını belirleme konusunda öğretmenlere göre eksiklikler varken, müfettişler bu konuda yeterliliğe sahip oldukları görüşündedirler.

1.15. Derste sınıfın bir üyesi gibi olabilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “tam” düzeyinde, öğretmenler ise “az” düzeyinde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda öğretmenler müfettişlerin, derste sınıfın bir üyesi gibi davranmadığını, müfettişler bu konuda kendilerini yeterli görmektedirler.

1.16. Ödevlerin uygunluğunu belirleyebilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “çok” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda, öğretmenler ödevlerin uygunluğunun tam olarak belirlenemediğini düşünürken, müfettişler bu konuda çok yeterli olduklarını düşünmektedirler.

1.17. Öğrenciyi değerlendirme başarısını saptayabilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “çok” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini

ifade etmişlerdir. Bu durumda, öğretmenler öğrenciyi değerlendirme başarısının yeterince saptanamadığını düşünürken, müfettişler bu konuda gerekli yeterliliğe sahip olduklarını düşünmektedirler.

1.18. Branş - sınıf öğretmenleri arasındaki işbirliğini saptayabilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “çok” düzeyinde, öğretmenler ise “az” düzeyinde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda, öğretmenler branş ve sınıf öğretmenleri arasındaki işbirliğinin saptanamadığını düşünürken, müfettişler işbirliğinin yeterli düzeyde saptandığını belirtmektedirler.

1.19. Öğrenci ve diğer personelle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “çok” düzeyinde, öğretmenler ise “az” düzeyinde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda, öğretmenler öğrenci ve diğer personelle ilişki ve işbirliğini belirlemede müfettişleri yeterli görmezken, müfettişlerin gerekli yeterliliğe sahip olduklarını belirtmektedir.

1.20. Sınıf öğretmenliği çalışmalarını izleyebilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “tam” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda müfettişler öğretmenlere göre sınıf öğretmenliği çalışmalarını yeterince izlediklerini belirtmektedirler.

1.21. Eğitsel kol çalışmalarını izleyebilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “çok” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda öğretmenler, müfettişler göre eğitsel kol çalışmalarının izlenmesi konusunda gelişme beklemektedirler.

1.22. Veliler ve çevreyle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “çok” düzeyinde, öğretmenler ise “az” düzeyinde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Buna göre öğretmenler, müfettişlerin veliler ve çevreyle ilişki ve işbirliğini yeterince belirleyemediklerini düşünürken, müfettişler bu konuda çok yeterli olduklarını düşünmektedirler.

1.23. Branş-sınıf öğretmenler kurulunda denetim sonrası genel değerlendirme yapabilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “tam” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde, gerçekleştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda öğretmenler, branş ve sınıf öğretmenler kurulunda denetim sonrası genel değerlendirme

yapabilme konularında eksiklikler olduğunu düşünürken, müfettişlerin yeterli değerlendirmenin yapıldığını düşünmektedirler.

1.24. Ders ve öğretmeni değerlendirip rapor edebilme: Müfettişler, bu yeterliliğin “tam” düzeyinde, öğretmenler ise “orta” düzeyde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda müfettişler kendilerini, öğretmenlere kıyasla daha yeterli görmektedirler.

2) İlköğretim düzeyinde müfettişlerin kişisel özelliklerine (cinsiyetlerine, öğrenim durumlarına, kıdemlerine) göre, ders denetim yeterlilikleri hakkındaki görüşlerin değerlendirmesi için yapılan istatistiksel analizlerin sonuçlarına göre;

Cinsiyet, öğrenim durumu, mesleki kıdem değişkenleri müfettişlerin görüşleri üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmamaktadır.

3) İlköğretim düzeyinde öğretmenlerin kişisel özelliklerine (cinsiyetlerine, branşlarına, öğrenim durumlarına, kıdemlerine) göre ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkındaki görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan istatistiksel analizler sonucu aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin görüşleri arasında fark bulunmuştur. Buna göre erkek öğretmenler müfettişleri ders denetim yeterlilikleri ile ilgili olarak daha yeterli görmektedirler.

Branş, öğrenim durumu, mesleki kıdem değişkenleri ise öğretmenlerin görüşleri üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmamaktadır.

4) İlköğretim düzeyinde ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkında müfettiş ve öğretmen görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla t-testi yapılmıştır. Yapılan t-testi sonucunda yönetici ve öğretmenlerin görüşleri arasında bir fark bulunmuştur. Yani ders denetim yeterlilikleri konusunda müfettişlerle öğretmenler farklı düşünmektedir. Fark için ortalamalar incelendiğinde; ders denetimiyle ilgili yeterlilikler hakkında müfettişlerin “çok”, öğretmenlerin “orta” yanıtını verdikleri görülmüştür.

Bu konuyla ilgili olarak yapılan diğerk araştırmalar da müfettişler ve öğretmenler arasında görüş farklılıklarını ortaya koymakta, yukarıda tespit edilen sonucu desteklemektedir:

“İkinci Kademe Ders Denetim Sorunları”nı araştırdığı çalışmasında zbek, “sınıf içi ğretimi değerlendirme etkinliklerine ilişkin olarak ilköğretim müfettişleri ile branş ğretmenlerinin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır” (1998:71) derken; Atay çalışmasında, “ilköğretim müfettişlerinin göstermesi gereken ve göstermekte olduğu yeterlilikler ve bunların oluşturduğu yeterlilik alanlarını katılımcı grupların farklı değerlendirdiği” (1995: 72) sonucuna ulaşmıştır. Bozkurt ise, “ders denetim amaçları”, “ders denetiminin yapılması” ve “ders denetiminde gözlenen davranışlar” ile ilgili olarak müfettişler ve öğretmenler arasında görüş farklılığı olduğunu (1995: 92–93–94) ortaya koymuştur.

BÖLÜM VI

ÖNERİLER

6.1. Uygulamacılar İçin neriler

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 45.4’ bayanlardan oluşmaktayken, müfettişlerin yalnızca % 4’ bayandır. Bayan müfettişlerin sayısının artırılması için özendirici önlemler alınmalıdır.

2. Halen görev yapan müfettişlerin denetim alanında yüksek lisans ve doktora yapmaları teşvik edilmeli, ileride atanacak müfettişlerde bu dereceler n koşullardan birisi olarak istenmelidir. Çünkü mevcut müfettişlerin sadece % 5.6’sı yüksek lisans ve doktora mezunudur.

3. Ders denetimiyle ilgili yeterlikleri müfettişler “tam” ve “çok” olarak görürken, öğretmenler genellikle “orta” ve “az” olarak görmektedir. Müfettişlerin mesleki yeterliliklerini etkili bir şekilde uygulamaya yansıtma iş yüklerinin alınacak önlemlerle hafifletilmesi ile mümkün olabilir. Böylece müfettişler, öğretmenlere daha yeterli bir şekilde mesleki rehberlik ve yardım yapabilirler. Aynı zamanda kendilerini yeni gelişme değişimler doğrultusunda geliştirebilirler.

6.2.Katılımcıların Araştırma Konusuna İlişkin Önerileri

Bilgi toplama aracı olarak uygulanan anket formunda katılımcılara açık uçlu bir soru yöneltilmiş, buna göre konuyla ilgili olarak eklemek veya önermek istedikleri hususlar istenmiş ve yanıtlar için ise uygun yer bırakılmıştır. Katılımcıların verdikleri yanıtlar anlamları korunarak maddeleştirilmiş ve aynı anlamı taşıyan yanıtlar birleştirilmiştir. Müfettişler ders denetimiyle ilgili öneride bulunmazken, öğretmenler genel olarak aşağıda belirtilen öneriler sunmuşlardır:

1. Branş müfettişliği oluşturulmalı, branş öğretmenlerinin denetimleri bu müfettişler tarafından yapılmalı, özellikle resim, müzik, iş eğitimi, bilgisayar, İngilizce gibi derslerin denetimi bu alanda uzman müfettişler tarafından yapılmalıdır.

2. Denetim faaliyetleri yıl içine yayılarak sıklaştırılmalı, rasgele zamanlarda değil, bilinen ve belirli periyotlarla yapılmalı, denetimin sürekliliği ilkesi etkili şekilde uygulanmalı, müfettişler öğretmenin her an ulaşabileceği, yardım alabileceği bir konuma getirilmelidir.

3. Denetim faaliyetleri kontrolden daha çok öğretmenlerin geliştirilmesine yönelik rehberlik faaliyetlerine dönüştürülmeli, özellikle pedagojik alanda öğretmene destek, ders öğretim teknikleri, materyal kullanımı ve eğitim alanında gelişmelerin öğretmenlere benimsetilmesi gibi etkinlikler ön plana çıkarılmalı, müfettişler uzman eğitim danışmanlarına dönüştürülmelidir.

4. Denetim faaliyetleri düzenlenirken, yerel özellikler ve farklılıklar belirlenmeli, öğretmenlerin mesleki çalışmalarını bu özelliklerin etkilediği göz önünde tutulmalı, bu konuda öğretmenlere mesleki yardımda bulunulmalıdır.

5. Müfettiş teorik olarak önerilerde bulunmak yerine, uygulamalı olarak eēitim-ēretim faaliyetlerinin nasıl yapılması konusunda örnek olmalıdır.

6. Mfettiřliēe geēiřte aranan yeterlilikler gözden geēirilerek, sistemin gelişmesini ve ēretmenlerin mesleki ihtiyaēlarını eēitimin ve ēretmenlerin ihtiyaēlarını karşılayacak yeterliliklerle donanmış olma durumu vurgulanmalıdır.

6.3. Araştırmacılar İēin neriler

1.Halen görev yapmakta olan müfettişlerin kişisel ve mesleki yeterlilik profillerini araştıran ēalıřmalar yapılabilir.

2.Hizmet ncesi ve hizmet iēi müfettiş yetiştirme programlarının etkinliēi konusunda araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKēA

AKIş, Metin. *“İlkokul ēretmenlerinin ēaēdař Denetmen Rollerine İlişkin Algı ve Beklentileri”*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eēitim Bilimleri Enstitüsü, 1999

AKYÜZ, Mehmet. *“İlkēretim Müfettişleri Birinci Sınıf ēretmenlerine İlk Okuma Yazma Derslerinde Ne Derece Yardım ve Rehberlikde Bulunabiliyor”*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1987

ALTINTAş, Rasim. *“Liselerde Kurum Teftişi”*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eēitim Fakültesi, 1979

Amme İdaresi Bülteni. Ankara: 1968, s. 8

ARABACI, İmam Bakırcı. *“İlköğretim Müfettişlerinin Denetim İlkeleri Konusundaki Yeterlilikleri”*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995

_____“MEB Teftiş Politikaları” Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, s. 20, 1999, ss. 545–547

ARAT, Mehmet Vasi. *“İlköğretim Kurumlarında Rehberliğin Yeri ve Önemi”* Eğitim Yönetimi, s.3, 1995, ss.335–339

ATAY, Kenan. *“İlkokul Öğretmenlerinin Müfettişlerin Yeterlilik Alanlarına İlişkin Beklentileri”*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 1987

_____“İlköğretim Müfettişlerinin Yeterlilikleri”. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995

AYDIN, Mustafa. *Çağdaş Eğitim Denetimi*. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi, 2000

AYHAN, Ali Erbay. *“İlköğretim Müfettişlerinin Eğitim Sistemindeki Roller”*. Bilim Uzmanlığı Tezi, Orta Doğu Amme İdaresi, 1991

BAHAR, Mehmet. *“Türk Eğitim Sistemi ve Teftiş Örgütlerinin Konumu”* Bilim Uzmanlığı Tezi, Orta Doğu Amme İdaresi, 1982

BAŞAR, Hüseyin. *“Eğitim Müfettişlerinin Seçilmesi ve Yetiştirilmesi”*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1985

_____Öğretmenlerin Değerlendirilmesi. Ankara: Pegem Yayıncılık, 1995

_____Eğitim Denetçisi. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2000

BİLİR, Mehmet. “*Temel Eğitim Müfettişlerinin Yetiştirilmesi*” Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 1982

BOZKURT, Emine. “*İlköğretim Okullarında Ders Denetimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi*”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995

BURGAZ, Berrin. “*İlköğretim Kurumlarının Denetiminde Yeterince Yerine Getirilmediği Görülen Bazı Denetim Roller ve Nedenleri*” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, s:11, 1995, ss.127–134.

BURSALIOĞLU, Ziya. *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: AÜ. Eğitim Fakültesi Yayınları, 1987

_____*Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama*. Pegem Yayınları, Ankara, 1991

BÜYÜKİŞİK, Mustafa. “*İlköğretim Denetçilerinin Rehberlik Etkinliklerinin Gerçekleşme Düzeyleri*”. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1989

ÇETİNKANAT, Canan. “*Öğretmen Adayları ve Müfettişlerin Bakış Açısından Öğretmen İletişim Becerileri*” Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, s.14, 1998, ss. 209–221

DAĞLI, Abidin. “*İlköğretim Öğretmenlerinin Algılarına Göre İlköğretim Denetmenlerinin Liderlik Davranışları*” Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Bahar 2001, ss. 211–220

DİNÇER, Ayhan. “*Türk Milli Eğitim Sisteminde Denetim ve Değerlendirme*”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 1986

ERÇETİN, Ş.Şule. “*Milli Eğitim Bakanlığında Teftiş Hizmetlerinin Yeniden Düzenlenmesi*” Eğitim ve Bilim, s.104, 1997, ss.64–73

ERSAN, Nurgün. “*İlköğretim Denetmenlerinin Beklenen Rol Davranışlarını Yerine Getirmede Kendilerini Yeterli Bulma Dereceleri ve Öğretim Niteliği*”. Nitelik Geliştirme I. Sempozyumu, İstanbul, 1991, ss.196-200

GÖKYER, Nemci. “*İlköğretim Okulları II. Kademe Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Yeterlik Alanlarına İlişkin Algıları*”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997

GÖKÇE, Feyyat. “*Bağımsız ortaokullar ile ilköğretim okulları 2. kademesinde denetim amaçlarının gerçekleşmesi ve denetim ilkelerine uyulması konusunda denetçi ve öğretmen görüşleri*”. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994

HARMAN, Mehmet. “*Sınıf Öğretmenlerine Uygulanacak Teftiş Form Önerisi*”. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998

HAS, Etem. “*İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mesleki Uygulamalarını Geliştirmelerinde Teftişin Rolü*”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 1998

KALE, Mustafa. “*İlköğretim Müfettiş, Yönetici ve Öğretmen Etkileşiminin Eğitime Etkileri*”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995

KAPTAN, Saim. *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Tekışık Ofset, 1998

KAPUSUZOĞLU, Şaduman. “*Son On Yılda İlköğretim Müfettişlerinin Rolünde ve Teftiş Uygulamalarında Değişmeler*”. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1988

_____ “*Denetmenlerin Değerlendirilmesi*”. Eğitim Fakültesi Dergisi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, s. 3, 2002, ss. 32–51

KARAGÖZOĞLU, Galip. “*Türk Milli Eğitim Düzeninde Bakanlık Müfettişlerinin Rolü (Araştırma Özeti)*”, MEB. Araştırma Planlama Koordinasyon Dairesi, Ankara, 1989

KARAKAYA, Necmettin. “*İlköğretimde Teftiş ve Güçlükleri*”. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, 1988

KARAKUŞ Ali. “*Etkili Eğitim Denetimi*”. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999

KARASAR, Niyazi. Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara, 1998

KARATAŞER, Tahsin. “*İlköğretim Düzeyinde Gurupla Teftiş Uygulamalarının Sorunları, Nedenleri, Çözüm Önerileri*”. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1989

KOÇAK, Kemal. “*Yatılı Bölge Okullarında Denetim*”. Bilim Uzmanlığı Tezi, Orta Doğu Amme İdaresi, 1991

KÖKLÜ, Muharrem. “*Etkili Denetim*” Eğitim Yönetimi, s. 2, 1996, ss. 259–268

KÖKLÜ, Nilgün, BÜYÜKÖZTÜRK Şener, ÇOKLUK Ömay. “*İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Yeterlikleri ve Araştırma Eğitimine İlişkin Görüşler*” Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, s.19, 1999, ss. 325–339

“MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği”. **Resmi Gazete**, 21717; 3 Ekim 1993

“MEB Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği”. **Resmi Gazete**, 23785; 13 Ağustos 1999

“MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi”
Tebliğler Dergisi, 2508; Ağustos 2000

“MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi”
Tebliğler Dergisi, Şubat 2001

MEMİŞOĞLU, Salih Paşa. “*Çağdaş eğitim denetimi ilkeleri açısından ilköğretim okullarında öğretmen denetimi uygulamalarının değerlendirilmesi*”.
Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001

OKTAY, Aygün. “*Hizmet İçi Eğitimle İlköğretim Müfettişlerinin Yetiştirilmesi*”.
Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1984

OKTAY, Fatoş. “*Denetim alt Sistemleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma (Türk, Fransız ve İngiliz Eğitim Denetim Sistemleri)*”. Yüksek Lisans Tezi,
Gazi Üniversitesi, 1998

ÖNCÜL, Remzi. “*Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*”. İstanbul: Milli Eğitim Yayınları, 2000

ÖZ, Fevzi. “*Türk Eğitim Sisteminde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü*”. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1977

ÖZBEK, Belgin. “*İlköğretim II. Kademedeki Ders Denetim Sorunları*”. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998

ÖZDEMİR, Tuncay. “Çağdaş ve Demokratik Eğitimde Teftiş”. Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001

ÖZTÜRK, Sevim. “İlköğretim Okullarında Çalışan Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Teftiş Formunda er Alan Ölçütlerle Değerlendirilmesi” Karadeniz Teknik Üniversitesi VIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Trabzon, 1999

PEKŞEN, Ali Ekber. “İlköğretim Birinci Kademe Öğretmenlerinin Teftiş Olayını Algılamaları”. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996

SAĞLAM, Bahtınur. “İlköğretim Okullarında Öğretim Denetimine İlişkin Öğretmen Müdür ve Denetmen Görüşleri”. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2002

SAĞLAMER, Emin. “Eğitimde Teftiş ve Teknikleri”. Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1975

SARI, Kerim. “Çorum İli İlköğretim Müfettişlerinin İlkokul Öğretmenlerine Yapması Gereken Rehberliğin Yeterliliği”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1987

SEÇKİN, Nezahat. “Eğitimin Niteliğinin Geliştirilmesinde Müfettişlerin Rolü ve Teftişte Yeni Arayışlar”. Eğitimde Nitelik Geliştirme I. Sempozyumu, İstanbul, 1991

TANRIÖĞEN, Abdurrahman. “Öğretmen Denetimine Yönelik Bir Model: Yoğun Denetim” Eğitim Yönetimi, s.2, 1996, ss.111–121

TAYMAZ, Haydar. *Teftiş Kavramlar İlkeler Yöntemler*. Ankara: Kadioğlu Matbası, 1993

TURGUT, Bekir. *Eğitim Dergisi*, 2000, s. 148

ULUDÜZ, Sezgin. *“İlköğretim Kurumlarında Sınıf İçi Etkinliklerin Denetiminde Müfettiş Davranışları”*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1996

YALÇIN, Murat. *“İlköğretim Okullarında Kurum Teftişinde Karşılaşılan Sorunlar”*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2001

YALÇINKAYA, Mustafa. *“Ortaöğretimde Ders Denetimi”*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1992

YAVUZ, Yaşar. *“Öğretmenlerin Denetim Etkinliklerini Klinik Denetim İlkeleri Açısından Değerlendirmeleri”*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995

YILMAZ, Muhittin. *“İlköğretim Okullarında Ders Teftişinde Karşılaşılan Sorunlar”*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998

EKLER

EK 1: ANKET İZNİ

EK 2: ANKET SORULARININ MEVZUATTAKİ KARŞILIĞI

EK 3: İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNE VERİLEN ANKET FORMU

EK 4: ÖĞRETMENLERE VERİLEN ANKET FORMU

EK 5: ÖZGEÇMİŞ

EK-1

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

SAYI: B.08.0.APK.0.03.01.01 / 2067
KNU: Araştırma İzni

07 / 06 / 2004

BOLU VALİLİĞİNE
(İl Milli Eğitim Müdürlüğü)

İLGİ: a) Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektörlüğü'nün 204.05.2005 tarih B.30.2.ABÜ.070-72.00/400-1021 sayılı yazısı.

b) İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün 02.06.2004 tarih B.08.0.İGM.0.08. 02. 05/301.6-5772 sayılı yazısı.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Turan ŞAHİN “İlköğretimde Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler Açısından Denetim Uygulamaları Hakkında Denetmen ve Öğretmen Görüşleri ” konulu tez anketini Bolu ve Düzce Merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarında görevli ilköğretim müfettişlerine uygulama izin talebi incelenmiştir.

İlköğretim Genel Müdürlüğü, ilgi(b) yazısında çalışmanın eğitim-öğretimi olumsuz yönde aksatmaması kaydıyla uygun gördüğünü belirtmiştir.

Araştırma sonucunun bir örneğinin Bakanlığımıza verilmesi kaydıyla araştırmanın yapılması uygundur.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Nurettin KONAKLI
Bakan a.
Kurul Başkanı V.

EK :

Ek-Anket (2 Adet–4 Sayfa)

EK–2

ANKET SORULARININ MEVZUATTAKİ KARŞILIĞI

1. Denetimi, amaçlarına göre planlayabilme

Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur;

e) Sorunları paylaşma, belirleme ve çözümlemede birlikte karar verme, plânlama, uygulama, değerlendirmeyi ve gerekirse bir gelişim plânı yapmayı gerektirir. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 6)

Kurumlarda görevli sınıf ve ders öğretmenlerinin teftişinde aşağıdaki esaslar göz önünde bulundurulur:

a) Teftiş, grupça yapılan plânlamaya uygun olarak yürütülür. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 27)

2. Çevre ve okul özelliklerini saptayabilme

Kurumların rehberlik ve teftişi aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır :

Özel Amaçlar

o) Okul ile çevre arasında olumlu ilişkiler kurma, kurumu çevreye açma ve eğitim öğretim için çevre olanaklarından yararlanmasını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 5)

Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur;

ı) Bireysel farklılıkları ve çevre koşullarını dikkate alır (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 6).

Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşağıdaki amaçlar göz önünde bulundurulur:

h) Kurumun çevresiyle olan ilişkileri ile çevredeki etkilerini tespit etmek ve değerlendirmek, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 15)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını,

7) Eğitim-öğretim ve yönetim görevlilerinin çevre ile ilişkilerini, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

3. Öğretimle ilgili nesnel bilgi saptayabilme

Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur;

1) Bireysel farklılıkları ve çevre koşullarını dikkate alır.

1) Bilimsel ve objektif esaslara dayanır. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 6)

Kurumlarda görevli sınıf ve ders öğretmenlerinin teftişinde aşağıdaki esaslar göz önünde bulundurulur:

b) Sınıf ve ders teftişini değerlendirmek üzere "Öğretmen Teftiş Formu" (Ek-6) kullanılır.

c) Öğretmenin teftişinden önce, yöneticiden öğretmen hakkında bilgi alınır. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 27)

4. Planları ve uygulamalarını denetleme

Kurumların rehberlik ve teftişi aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır:

Özel Amaçlar

2- Öğretmenler yönünden

b) Yıllık Çalışma Programı, Yıllık, ünite, günlük ve ders plânlarını hazırlama, derse hazırlıklı gelme ve plânlı çalışmasını. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 5)

Kurumların, kurum teftişi yapılırken kurumun aşağıdaki durumları incelenerek;

3) Yıllık, ünite ve günlük plânlar ile ders dağıtım çizelgelerinin hazırlanması ve uygulanması,

(MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 22)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını,

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

5. Ders hazırlıklarını inceleme

Kurumların rehberlik ve teftişi aşığıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır:

Özel Amaçlar

2- Öğretmenler yönünden

b) Yıllık alışma Programı, Yıllık, ünite, günlük ve ders plânlarını hazırlama, derse hazırlıklı gelme ve plânlı çalışmasını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 5)

Kurumların, kurum teftişi yapılırken kurumun aşığıdaki durumları incelenerek;

3) Yıllık, ünite ve günlük plânlar ile ders dağıtım çizelgelerinin hazırlanması ve uygulanması,

(MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 22)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

6. Sınıfın fiziksel koşullarını inceleyebilme

Kurumların rehberlik ve teftişi aşığıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır:

Özel Amaçlar

2- Öğretmenler yönünden

a) Dershaneyi düzenleme, derse hazırlama ders araç ve gereçlerini bulundurma, kütüphane, kitaplık, laboratuvar, atölye bilgisayar dersliği ve salon gibi bölümleri kullanması ve öğrencilerine kullandırmasını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 5)

Kurumların, kurum teftişi yapılırken kurumun aşığıdaki durumları incelenerek;

1) İdare odaları, derslikler, laboratuvarlar, atölye, (işlik) okul kooperatifi, kantin, kitaplık, konferans salonu, beden eğitimi salonu veya çok amaçlı salon, eğitici kol çalışma odaları, oyun sahaları ve spor tesisleri, okul bahçesi ve ayrılan oyun alanı, lavabo-WC, aydınlatma, ısıtma ve su tesisleri ile yatılı ve pansiyonlu okullarda bunlara ilaveten yatakhane, revir, yemekhane, mutfak, bulaşık yıkama yeri, banyo-duş ve lavabolar, amaşırhane, depo, ambarlar, etüt salonları ve garaj gibi yerlerin ihtiyacı karşılar nitelik ve nicelikte olması, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 22)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

10) Okul ve kurumlara ait bina uygulama bahçesi, arsa, arazi ve tesislerin amaca ve projeye uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını teftiş etmek ve değerlendirmek; sonucunda belirlenen hususları önerileri ile birlikte okul veya kurumun teftiş defterine yazmak; gerektiğinde ayrıca kurum teftiş raporu düzenleyerek başkanlığa sunmak, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

7. Araç-gereç kullanımını sağlayabilme

Kurumların rehberlik ve teftişi aşığıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır:

Özel Amaçlar

2- Öğretmenler yönünden

a) Dershaneyi düzenleme, derse hazırlama ders araç ve gereçlerini bulundurma, kütüphane, kitaplık, laboratuvar, atölye bilgisayar dersliği ve salon gibi bölümleri kullanması ve öğrencilerine kullandırmasını,(MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 5)

Kurumların, kurum teftişi yapılırken kurumun aşağıdaki durumları incelenerek;
5) Ders araç ve gereçlerinin temini, bakımı ve korunması, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 22)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Okul, öğretmen ve diğer personel ile ders araç ve gereçlerine ilişkin ihtiyaçları belirleyerek başkanlığa bildirmek, (23785 MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

8. Derse ilgi uyandırabilme durumunu ve konu-yaşam ilgisi kurmayı belirleme

Kurumların rehberlik ve teftişi aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır :

Özel Amaçlar

2- Öğretmenler yönünden

e) Öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırma, Türkçe' yi etkili ve doğru biçimde kullanma ve kullandırmasını,

f) Öğrencilere, programların öngördüğü bilgi, beceri değer yargıları ve olumlu alışkanlıklar kazandırmasını, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmesini,

h) Öğrencileri, okulu ve eğitimi sevmeye, mesleğe saygı duymaya, öğrencilerine örnek olma, belirlenen kıyafet ve kıyafete uymasını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 5)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını,

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

9. Öğretim Yöntemi seçme-kullanma başarısını belirleme

Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur;

j)Eğitim öğretim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesini sağlayacak inceleme ve araştırmalara önem verir.

(MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 6)

Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur;

m) Eğitim ve öğretim tekniklerinin geliştirilmesini sağlayacak inceleme ve araştırmalara önem verir. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 16)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını,

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

10. Dersteki konuşma ve davranışların yerindeliğini belirleme

Kurumların rehberlik ve teftişi aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır :

Özel Amaçlar

2- Öğretmenler yönünden

c) Derslerin işlenişine uygun çeşitli yöntem ve teknikleri yerinde ve zamanında etkili kullanarak öğrencilere araştırma ve bilgiye ulaşma yollarını öğretmesini, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 5)

Mufettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını,

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

11. Bireysel farkların gözetilmesini saptayabilme

Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur;

ı) Bireysel farklılıkları ve çevre koşullarını dikkate alır. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 6)

Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur;

j) Bireysel ayrıcalıkları dikkate alır. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 16)

Mufettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını,

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

12. Konuyu öğretebilme başarısını belirleyebilme

Kurumların rehberlik ve teftişi aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır:

Özel Amaçlar

2- Öğretmenler yönünden

c) Derslerin işlenişine uygun çeşitli yöntem ve teknikleri yerinde ve zamanında etkili kullanarak öğrencilere araştırma ve bilgiye ulaşma yollarını öğretmesini,

f) Öğrencilere, programların öngördüğü bilgi, beceri değer yargıları ve olumlu alışkanlıklar kazandırmasını, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmesini, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 5)

Mufettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını,

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

13. Ders dışı etkinliklerini belirleyebilme

Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur;

g) Yönetici, öğretmen ve diğer personelin meslekteki yeterliliğini geliştirmesine yardım eder. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 6)

Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur;

d) Eğitim, öğretim ve yönetim faaliyetlerinin hepsi ile ilgilidir. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 16)

Kurumların, kurum teftişi yapılırken kurumun aşağıdaki durumları incelenerek;

b) Eğitim-öğretim durumu

Eğitim çalışmaları ile ilgili kayıtların incelenmesi, okul-çevre ilişkilerinin etkinliği, öğrencilerin bu eğitimden kazandıkları davranışlar incelenerek,

1) Sosyal faaliyetler, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 22)

Mufettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını,

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

14. Dersi birlikte özetleyip değerlendirme başarısını belirleyebilme

Kurumların rehberlik ve teftişi aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır:

Özel Amaçlar

2- Öğretmenler yönünden

f) Öğrencilere, programların öngördüğü bilgi, beceri değer yargıları ve olumlu alışkanlıklar kazandırmasını, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmesini, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 5)

Mufettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını,

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını, (Resmi Gazete: 13.08.1999 – 23785 MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

15. Derste sınıfın bir üyesi gibi olabilme

Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur;

b) Rehberlik ve teftiş demokratik bir süreçtir.

c) Yetkiden çok etkiyi, özendirmeyi, ödülü, işbirliğini ve katılmayı içerir. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 6)

Kurumlarda görevli sınıf ve ders öğretmenlerinin teftişinde aşağıdaki esaslar göz önünde bulundurulur:

f) Müfettiş ve müfettiş yardımcısı teftiş sırasında sınıfın bir üyesi gibi davranır. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 27)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

16. Ödevlerin uygunluğunu belirleyebilme

Kurumların rehberlik ve teftişi aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır:

Özel Amaçlar

2- Öğretmenler yönünden

g) Öğrencilere rehberlik yapma bireysel farklılıkları dikkate alma, grup ve bireysel etkinliklere yöneltme sorumluluk ve grup duygusu kazandırmasını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 5)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını,

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

17. Öğrenciyi değerlendirme başarısını saptayabilme

Kurumların rehberlik ve teftişi aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır:

Özel Amaçlar

2- Öğretmenler yönünden

f) Öğrencilere, programların öngördüğü bilgi, beceri değer yargıları ve olumlu alışkanlıklar kazandırmasını, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmesini, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 5)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını,

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

18. Branş sınıf öğretmenleri arasındaki işbirliğini saptayabilme

Kurumların rehberlik ve teftişi aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır:

Özel Amaçlar

1) Kurum ve yöneticiler yönünden

h) Personel arasında iş birliğini sağlama, sevgi ve saygıya dayalı bir çalışma ortamı oluşturma, müdür yardımcısı, öğretmen ve diğer personeli yetiştirme, çalışmalarını izleme ve objektif değerlendirmesini, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 5)

Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşağıdaki amaçlar göz önünde bulundurulur:

g) Kurumlarda görevli yönetici, öğretmen ve diğer personelin kurumların amaçları doğrultusunda iş birliği yapmalarını sağlamak ve koordineli bir şekilde çalışmalarına yardımcı olmak, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 15)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını,

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

19. Öğrenci ve diğer personelle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme

Kurumların rehberlik ve teftişi aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır:

Özel Amaçlar

1) Kurum ve yöneticiler yönünden

h) Personel arasında iş birliğini sağlama, sevgi ve saygıya dayalı bir çalışma ortamı oluşturma, müdür yardımcısı, öğretmen ve diğer personeli yetiştirme, çalışmalarını izleme ve objektif değerlendirmesini, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 5)

Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşağıdaki amaçlar göz önünde bulundurulur:

g) Kurumlarda görevli yönetici, öğretmen ve diğer personelin kurumların amaçları doğrultusunda iş birliği yapmalarını sağlamak ve koordineli bir şekilde çalışmalarına yardımcı olmak, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 15)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını,

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

20. Sınıf Öğretmenliği çalışmalarını izleyebilme

Kurumların rehberlik ve teftişi aşığıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır:

Özel Amaçlar

1) Kurum ve yöneticiler yönünden

g) Eğitim ve öğretim sorunlarını belirleme, öğretmenler kurulunda görüşme ve alınan kararları uygulama; şube ve zümre öğretmenlerinin eğitim-öğretimle ilgili plânlama, uygulama ve öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmelerinde birlikteliğin sağlanmasını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 5)

Kurumların, kurum teftişi yapılırken kurumun aşığıdaki durumları incelenerek;

b) Eğitim-öğretim durumu

Eğitim çalışmaları ile ilgili kayıtların incelenmesi, okul-evre ilişkilerinin etkinliği, öğrencilerin bu eğitimden kazandıkları davranışlar incelenerek,

2) Rehberlik ve eğitici kol çalışmaları, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 22)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğeri görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını,

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğı, 1999, Madde 43)

21. Eğitsel kol çalışmalarını izleyebilme

Kurumların rehberlik ve teftişi aşığıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır:

Özel Amaçlar

1) Kurum ve yöneticiler yönünden

g) Eğitim ve öğretim sorunlarını belirleme, öğretmenler kurulunda görüşme ve alınan kararları uygulama; şube ve zümre öğretmenlerinin eğitim-öğretimle ilgili plânlama, uygulama ve öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmelerinde birlikteliğin sağlanmasını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 5)

Kurumların, kurum teftişi yapılırken kurumun aşığıdaki durumları incelenerek;

b) Eğitim-öğretim durumu

Eğitim çalışmaları ile ilgili kayıtların incelenmesi, okul-evre ilişkilerinin etkinliği, öğrencilerin bu eğitimden kazandıkları davranışlar incelenerek,

2) Rehberlik ve eğitici kol çalışmaları, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 22)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

2) Görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğeri görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını,

5) Her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğı, 1999, Madde 43)

22. Veliler ve çevreyle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme

Kurumların rehberlik ve teftişı aşığıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılır:

Özel Amaçlar

1) Kurum ve yöneticiler yönünden

o) Okul ile evre arasında olumlu ilişkiler kurma, kurumu çevreye açma ve eğitim öğretim için evre olanaklarından yararlanmasını, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 5)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

7) Eğitim-öğretim ve yönetim görevlilerinin evre ile ilişkilerini, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

23. Branş-sınıf öğretmenler kurulunda denetim sonrası genel değerlendirme yapabilme

Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşığıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur;

n) Açıklık ve güvenilirliği gerektirir, müfettiş öğretmenin gereksinim duyduğu konuları birlikte belirler, teftiş sonrası görüşlerini öğretmenle paylaşır. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 6)

Kurumlarda görevli sınıf ve ders öğretmenlerinin teftişinde aşığıdaki esaslar göz önünde bulundurulur:

j) Müfettiş ve müfettiş yardımcısı, teftiş sonunda öğretmenle görüşür.

l) Teftiş sonunda zümre ve şube öğretmenleri ile ayrı ayrı veya birlikte toplantılar düzenlenir. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 27)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

3) Okul ve kurumların teftişinden sonra öğretmen ve yöneticilerle birlikte toplantı yapmak, eğitim öğretim ve yönetim ile ilgili sorunların çözümüne yönelik rehberlik etmek, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

24. Ders ve öğretmeni değerlendirip raporlayabilme

Kurumların, rehberlik ve teftişinde aşığıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur;

m) Teftiş etkinliklerini değerlendirir ve teftiş sistemlerinin gelişmesini sağlar. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2001, Madde 6)

Kurum teftişi yapıldıktan sonra yönetici ve öğretmenler için düzenlenen teftiş formlarındaki bilgiler dikkate alınarak ilgili "Kurum Teftiş Raporu" üç nüsha olarak düzenlenir. (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi, 2000, Madde 29)

Müfettişlerin görev ve yetkileri şunlardır:

8) Okul veya kurum Personelinin yeterlilik ve verimliliklerini, (MEB. İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, 1999, Madde 43)

İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNE VERİLEN ANKET FORMU

Sayın Denetçi,

Bu çalışmada, ekli ankette verilen yeterliliklere sahip olma derecenizin (Tam, Çok, Orta, Az, Hiç) belirlenmesi (öz değerlendirme) amaçlanmaktadır. Bu amaçla ankette 24 soru verilmiştir. Size göre, bu yeterliliklere ne derece sahipsiniz? Bu konuda vereceğiniz objektif ve samimi cevaplar, araştırmanın başarıya ulaşmasını sağlayacaktır. Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli izin alınmıştır.

Araştırmaya vereceğiniz cevaplar tamamen bilimsel çalışmalarda kullanılacağından ve bunun dışında hiçbir kişi ve kuruma verilmeyeceğinden ankete isim yazmanıza gerek yoktur. Ankette, *Kişisel Bilgiler* ve *Ders Denetimiyle İlgili Yeterlilikler* olmak üzere iki bölüm yer almaktadır. Size uygun seçeneğe (X) işareti koymanız yeterlidir.

Yardımanız için şimdiden teşekkür ederim.

ADRES :**Turan ŞAHİN**

Kaynaşlı İlköğretim Okulu
KAYNAŞLI - DÜZCE

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü
(Yüksek Lisans Öğrencisi)

TEL.: 0505.4033068 (Cep)
0380.5444618 (Ev)

I. BÖLÜM**KİŞİSEL BİLGİLER**

Cinsiyetiniz

1- () Kadın

2- () Erkek

Müfettişliğe Esas Olan Eğitiminiz

- 1- () 2 veya 3 yıllık Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü
- 2- () MEB. Hizmetiçi Eğitim Kursu
- 3- () 2 + 2 Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü Lisans Tamamlama
- 4- () 3 + 1 Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü Lisans Tamamlama
- 5- () 4 Yıllık Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü
- 6- () Yüksek Lisans

Kıdeminiz

- 1- () 1-5 Yıl
- 2- () 6-10 Yıl
- 3- () 11-15 Yıl
- 4- () 16-20 Yıl
- 5- () 21 ve üzeri

II. BÖLÜM

DERS DENETİMİYLE İLGİLİ YETERLİLİKLER

DERS DENETİMİYLE İLGİLİ YETERLİLİKLER	TAM (5)	ÇOK (4)	ORTA (3)	AZ (2)	HİÇ (1)
1. Denetimi, amaçlarına göre planlayabilme					
2. Çevre ve okul özelliklerini saptayabilme					
3. Öğretimle ilgili nesnel bilgi saptayabilme					
4. Planları ve uygulamalarını denetleme					
5. Ders hazırlıklarını inceleme					
6. Sınıfın fiziksel koşullarını inceleyebilme					
7. Araç-gereç kullanımını sağlayabilme					
8. Derse ilgi uyandırabilme durumunu ve konu-yaşam ilgisi kurmayı belirleme					
9. Öğretim Yöntemi seçme-kullanma başarısını belirleme					
10. Dersteki konuşma ve davranışların yerindeliğini belirleme					
11. Bireysel farkların gözetilmesini saptayabilme					
12. Konuyu öğretebilme başarısını belirleyebilme					
13. Ders dışı etkinliklerini belirleyebilme					
14. Dersi birlikte özetleyip değerlendirme başarısını belirleyebilme					
15. Derste sınıfın bir üyesi gibi olabilme					
16. Ödevlerin uygunluğunu belirleyebilme					
17. Öğrenciyi değerlendirme başarısını saptayabilme					
18. Branş sınıf öğretmenleri arasındaki işbirliğini saptayabilme					
19. Öğrenci ve diğer personelle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme					
20. Sınıf Öğretmenliği çalışmalarını izleyebilme					
21. Eğitsel kol çalışmalarını izleyebilme					
22. Veliler ve çevreyle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme					
23. Branş-sınıf öğretmenler kurulunda denetim sonrası genel değerlendirme yapabilme					
24. Ders ve öğretmeni değerlendirip raporlayabilme					

EK-4

ÖĞRETMENLERE VERİLEN ANKET FORMU

Sayın Meslektaşım,

Bu çalışmada, müfettişlerin, ekli ankette verilen yeterliliklere sahip olma derecesinin (Tam, Çok, Orta, Az, Hiç) belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla ankette 24 soru verilmiştir. Size göre, müfettişler, bu yeterliliklere ne derece sahiptirler? Bu konuda vereceğiniz objektif ve samimi cevaplar, araştırmanın başarıya ulaşmasını sağlayacaktır. Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli izin alınmıştır.

Araştırmaya vereceğiniz cevaplar tamamen bilimsel çalışmalarda kullanılacağından ve bunun dışında hiçbir kişi ve kuruma verilmeyeceğinden ankete isim yazmanıza gerek yoktur. Ankette, *Kişisel Bilgiler* ve *Ders Denetimiyle İlgili Müfettişlerin Yeterlilikleri* olmak üzere iki bölüm yer almaktadır. Size uygun seçeneğe (X) işareti koymanız yeterlidir.

Yardıminız için şimdiden teşekkür ederim.

ADRES :

Turan ŞAHİN

Kaynaşlı İlköğretim Okulu
KAYNAŞLI - DÜZCE

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü
(Yüksek Lisans Öğrencisi)

TEL.: 0505.4033068 (Cep)
0380.5444618 (Ev)

I. BÖLÜM

KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz

- 1- () Kadın
2- () Erkek

Branşınız

- 1- () I. Kademe Öğretmeni
2- () II. Kademe Öğretmeni

Öğrenim Durumunuz

- 1- () Öğretmen Okulu
2- () Eğitim Enstitüsü
3- () Eğitim Yüksek Okulu
4- () Eğitim Fakültesi
5- () Diğer(Yazınız).....

Kıdeminiz

- 1- () 1-5 Yıl
2- () 6-10 Yıl
3- () 11-15 Yıl
4- () 16-20 Yıl
5- () 21 ve üzeri

II. BÖLÜM

DERS DENETİMİYLE İLGİLİ MÜFETTİŞ YETERLİLİKLERİ

DERS DENETİMİYLE İLGİLİ MÜFETTİŞLERİN YETERLİLİKLERİ	TAM (5)	ÇOK (4)	ORTA (3)	AZ (2)	HİÇ (1)
1. Denetimi, amaçlarına göre planlayabilme					
2. Çevre ve okul özelliklerini saptayabilme					
3. Öğretimle ilgili nesnel bilgi saptayabilme					
4. Planları ve uygulamalarını denetleme					
5. Ders hazırlıklarını inceleme					
6. Sınıfın fiziksel koşullarını inceleyebilme					
7. Araç-gereç kullanımını sağlayabilme					
8. Derse ilgi uyandırabilme durumunu ve konu-yaşam ilgisi kurmayı belirleme					
9. Öğretim Yöntemi seçme-kullanma başarısını belirleme					
10. Dersteki konuşma ve davranışların yerindeliğini belirleme					
11. Bireysel farkların gözetilmesini saptayabilme					
12. Konuyu öğretebilme başarısını belirleyebilme					
13. Ders dışı etkinliklerini belirleyebilme					
14. Dersi birlikte özetleyip değerlendirme başarısını belirleyebilme					
15. Derste sınıfın bir üyesi gibi olabilme					
16. Ödevlerin uygunluğunu belirleyebilme					
17. Öğrenciyi değerlendirme başarısını saptayabilme					
18. Branş sınıf öğretmenleri arasındaki işbirliğini saptayabilme					
19. Öğrenci ve diğer personelle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme					
20. Sınıf Öğretmenliği çalışmalarını izleyebilme					
21. Eğitsel kol çalışmalarını izleyebilme					
22. Veliler ve çevreyle ilişki ve işbirliğini belirleyebilme					
23. Branş-sınıf öğretmenler kurulunda denetim sonrası genel değerlendirme yapabilme					
24. Ders ve öğretmeni değerlendirip raporlayabilme					

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Turan ŞAHİN
Sürekli Adresi : Karaçalı Mahallesi – Kaynaşlı / DÜZCE
Doğum Yeri ve Yılı : Fatsa – 1974
Yabancı Dili : İngilizce
İlköğretim : Kayaköy İlkokulu – 1985
Fatsa Merkez Ortaokulu – 1988
Ortaöğretim : Mareşal Çakmak Öğretmen Lisesi – 1991
Lisans : Marmara Üniversitesi - Eğitim Fakültesi – 1995
Yüksek Lisans : Abant İzzet Baysal Üniversitesi – 2005
Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Bilim Dalı : Eğitim Yönetimi ve Denetimi
Çalışma Hayatı : 1995-1997 Ağrı Merkez Tezeren Ortaokulu Coğrafya Öğrt.
1997-1999 Ağrı Naci Gökçe Lisesi Coğrafya Öğrt.
1999-2005 Kaynaşlı İlköğretim Okulu Sosyal Bil. Öğrt.